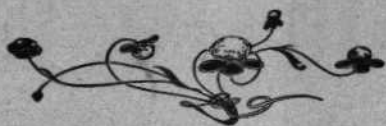

Butlletí mensual del ORFEÓ CATALÀ

SUMARI

Músics vells de la terra. Segona serie (segles XVII y XVIII). Francesc Valls (continuació), per F. Pedrell. — Un viatge a través els manuscrits gregorians espanyols (continuació), per Dom Maur Sablayrolles. — Lletres a un amic, per Joan Manén. — Vuit dies a Parramon (acabament), per Miquel Rué, pbre. — Na Dolors Millet y Villà, per Joaquim Cabot y Rovira. — Orfeó Català: Festival al Parc Güell. Festa de Santa Cecília. — Catalunya. — Correspondències: Bruxelles, París. — Noves.

BARCELONA

Redacció y Administració: Carrer Alt de Sant Pere, 13

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: *Barcelona:* Pels socis del ORFEÓ CATALÀ, un any, 4 pessetes; pels no socis, 5 pessetes. — *Fòra:* Pels socis del ORFEÓ CATALÀ, un any, 5 pessetes; pels no socis, 6 pessetes. — *Extranger:* Un any, 6 francs

Se suscriu, además, en les principals Llibreries y Magatzems de Música

Número solt, 50 CENTIMS

Pianos

Chassaigne Frères

Passeig de Gracia, 34, ent.¹, BARCELONA

PARIS 1900, MEDALLA D'OR

Pianos de qua y verticals a cordes creuades
y quadro de ferro estil Nort-Americà

Comptat * Plassos * Lloguers

PIANOS

Viuda de P. ESTELA

Antiga casa BERNAREGGI

VENDES AL COMPTAT Y A PLASSOS

607, CORTS, 607

(Entre Passeig de Gracia y Rambla de Catalunya).—BARCELONA

REVISTA MUSICAL CATALANA

Butlletí mensual del ORFEÓ CATALÀ

ANY IV

NOVEMBRE DE 1907

NÚM. 47

MUSICS VELLS DE LA TERRA

SEGONA SERIE

(SEGLES XVII I XVIII)

(CONTINUACIÓ)

FRANCESC VALLS

AMBIELA (Miquel de).
Disceptacion Música, y discurso problemático, en que se controvierte la entrada del segundo tiple etc. por Don..... Racionero y Maestro de Capilla de la Santa Iglesia Metropolitana de Toledo.

Forma un follet en 4.ª de 20 fulles sense numerar, datada la «Licencia del Ordinario, en Toledo á 20 de Mayo de 1717».

Conté:

«Parecer de R. P. Fr. Joseph, Maestro, Lector de Teologia y Regente de los estudios de la ciudad de Toledo, sobre la *Disceptacion del maestro Ambiola.*»

«Licencia del Ordinario.

«Papel que escribió el R. P. Fr. Joseph.....» al autor de la *Disceptacion*. Posa «reparos» á la resposta de Valls: «*quisiera saber*—diu—si ésta entra en lo mismo que las que alegan de los Maestros Galán, Hinojosa y Bailon, ó es cosa distinta, porque si no es lo mismo nada prueban á su favor los exemplares que se alegan, y si es lo mismo, no será nueva invencion del maestro Valls que ya tantos los habían ejecutado: el segundo reparo es en el papel de Don Joseph Ferrer, donde una de las pruebas..... es ajustar (que) sale el mismo número sonoro en la Misa, que saliera, no habiendo que suplir ú oponer... «lo cual me hace dudar que aun en composiciones erradas y malas se puede disponer las voces de modo que reducido á suma el

número sonoro, salga el mismo que saliera si estuviesen ajustadas: por consiguiente no puede ser prueba de que unas voces puedan suplir por otras el que en la suma salga el mismo número sonoro.»

El P. Mestre de Teologia, que, com es de veure, no estava molt fort en rahons musicals positives, agafa'l rave per les fulles de les divagacions casuístiques pera significar que no'l convens el cas d'en Valls, y parla de que «alguna vez se dejan oír en el templo solfas que son más para el teatro que para el culto divino».

En el «*Parecer de Don Jacinto del Rio, racionero y primer organista de la Cat. de Toledo, juzga* que si fuera práctico aprender antes la Lógica que la Música, se llegaría en menos tiempo del que regularmente se gasta en aprender ésta con mucho más fundamento y perfección».

Com se veu, el bon organista toledà fugia d'estudi.

Segueix, després, el *Parecer de Don José de Torres* (Martínez Bravo) al *papel que le remite su amigo Ambiola*, posant objeccions y atenuants a la llicencia presa per en Valls.

Y entra en joc l'autor de l'escrit en qüestió, «declarando el asunto, segun el cual» Portería, el mestre de Granada, llensà'l primer espeternec... y tot lo demés que'l llegidor ja sab. Ell, l'Ambiola, també hi diu la seva y afirma, «probádoselo á Valls», que l'entrada del segon tiple «no quebranta las reglas de la música y que por tanto no es contra ellas»; per tot lo qual «no se debe decir contra las reglas ni segun ellas, sino fuera de ellas y excepcion de ellas». Y ab aquest llenguatge d'estira y arronsa ni's decideix a acceptar la transgressió d'en Valls, «si bien no debe condenarse, sino aplaudirse».

Medina Corpas (Miguel).

Respuesta que da Don....., Maestro de Capilla

de la Santa Iglesia de Cádiz: á los reparos que Don Antonio de la Cruz Brocarte, Racionero, organista principal de la de Zamora, hace en la segunda respuesta, que Don Gregorio Santino Bermúdez..... da á un impreso de Don Joaquín Martínez..... en que impugna otro impreso de Don Francisco Valls, Maestro de Capilla etc. tocante al ingreso de el segundo Tiple en el «Miserere nobis» de la Misa «scala Aretina». Impresa en Cádiz en la imprenta de la Calle Ancha de la Xava».

Datada la resposta «en Cádiz y Enero 22 de 1718». Consta de 13 pags. en 4.¹

El llenguatge del mestre Medina Corpas, apologista d'en Valls, es temperat y sa Resposta, principalment endressada an en Brocarte, si revela bona erudició y esperit enlairat, no deixa de contenir sàtires y fins diatribes contra'ls intemperants impugnadors. Sent «que hombres de tal tamaño (?) se ocupen en lastimarse la cabeza en cosas que son... opinables», essent cert «que unos y otros no precisan á ser seguidos en sus dictámenes». Prega an en Brocarte «corrija los yerros que en su Respuesta hallare, que para él serán de gran vanidad, pues así logrará quedar enseñado», etc.

Teixidor (Domingo).

Respuesta que da el licenciado..... Presbítero, Maestro de Capilla en la Santa Iglesia de Lérida á los tres reparos, que hace Don Antonio de la Cruz Brocarte en la «Segunda Respuesta» que dió Don Gregorio Santino Bermúdez..... á un impreso de Don Joaquín Martínez..... anulando el ingreso del Segundo Tiple etc.

Follet de 15 pags. en 4.¹, sense lloc ni peu d'impremta, datades al final, a Lleida, a 17 de Març de 1718.

Teixidor, lo mateix que Medina Corpas, se distingeix en aquesta polèmica per la temerança en el llenguatge y el bon sentit artístic. Diu en la *Respuesta al primer reparo*, que encara que escrigué «largamente á últimos de Noviembre de 1716¹, contra lo que increpó Martínez con muy poca razon, echando mano de sofismas y no de razones de Arte», veu que està la qüestió «más radicada de lo que se puede persuadir», donant tant poca rahó als mestres que regien en son temps, «especialmente al leer

el papel tan lleno de ignorancia que sacó á luz el organista de Zamora, Don Antonio de la Cruz Brocarte», que forma'l tema principal de l'escrit d'en Teixidor.

Anonim:

Respuesta á la Censura, ó primer papel, que hizo Don Joaquín Martínez, organista de Palencia, contra el que imprimió el Licenciado Francisco Valls..... en defensa de la entrada y demás circunstancias del tiple segundo, que compuso en la «Scala Aretina»..... Preséntala á dicho Don Joaquín Martínez un aficionado suyo.

Follet, sense peu d'impremta, de 13 pàgines en 4.¹, datat: «De mi posada y Junio 14 de 1718 por su muy aficionado et ad omnia paratissimus».

Son autor es el P. Miquel Lopez, benedictí montserratenc, el valent y incansable apologista d'en Valls. Ho confessa desde les primeres ratlles de sa peregrina y xistosa «Respuesta». «Leyendo á Valls y á Martínez — diu — bolbí á especular la entrada de aquel segundo tiple, y no hallando en ella, ni aun la menor nota de cuantas hácia lo sonoro ó armónico le achaca Don Joaquín Martínez, sino, antes bien, extremado artificio, conocido magisterio, y singular primor, he determinado patrocinarle y mantenerle en el grado de estimación y aplauso que juzgo merece».

Y, sense més comentaris, escriu unes graciosíssimes notes, afegint al peu de l'epígraf: «Notas»: «La letra cursiva es texto de Don Joaquín, lo demás es respuesta del autor».

Y com respon y s'explica l'autor!

Vegis una mostra:

«Estos nombres, «disonantes ó falsos», no son sinónimos: bien decia vuesa merced llamándolas disonantes, pero no falsas, pues no son mulas de alquiler. Falso es lo opuesto á lo verdadero, y á uno, y á otro, más lo hallará vuesa merced en el Entendimiento que en las otras cosas.»

Altres:

«Que el Maestro Valls pretendiese hacer Música rara (quiero decir, ingeniosa) y no vulgar: tan lejos está de ser reprehensible, que, antes bien, es muy plausible, pues, es virtuosa semejante operación. Y virtud, en cualquier línea que sea, es aquella de quien nadie usa mal, esto es, que obrando conforme á ella, siempre se obra bien. Y demás de esta bondad, tiene otra

¹ No conec aquest escrit.

muy noble, que es hacer bueno al sujeto que la tiene ó la posee.»

Anònim:

«El mismo aficionado (Fr. Miquel Lopez) á Don Joaquín Martínez, saluda á todos los Señores Maestros que han patrocinado su sentir: que, aunque no quiere, porque no debe en eso culparles; empero saben sus mercedes, y él también sabe, poderlas lícitamente argüir.»

Follet en 4.ª, de 8 pàgs., datat, com l'anterior, *De mi posada y Julio 17 de 1718*.

Nostre anònim, el decidit campió Fr. Miquel Lopez, deixa per un moment en pau al bon Martínez y l'emprèn «contra los que han patrocinado su sentir». Cada un dels mestres reb la seva palmetada, algun d'ells dugues y fins tres, segons els casos. Exhibeix ses desbarrades y els seus noms per l'ordre següent:

Don Antonio Yanguas — Don Francisco Porteria — Don Miguel Soriano — Don Manuel de Egués — Don Francisco Zubieta — Don José de Urrou — Don Simon Martínez (de Ochoa) — Don Dionisio de Urrutia — Don Antonio de la Cruz Brocarte — Don José Martínez de Arze — Don Roque (de) Lázaro (y Santistevan).

Després de donar a cada un son merescut, insisteix en no atribuir al oïd «la Judicatura que le adjudica Martínez». Li diu: «Mire que esto de la «judicatura del oïdo» no es verdad, sino vulgaridad mal introducida... que sin el oïdo no puede hacer juicio de la música el entendimiento... Esto es falso de todo punto. Si yo le presentase una composicion en el original... ¿sería, por ventura, necesario oírlo ó que se la cantasen, para hacer de ella verdadero juicio? Ya se ve que no, y aunque vuesa merced la oyere: pero, para hacer ese juicio — pregunto ¿se gobernará por el oïdo ó por la razon?».

Anònim:

«Respuesta al Segundo Papel que escribió Don Joaquín Martínez, organista etc., cuyo título es: «Elucidacion de la verdad», contra el maestro Francisco Valls..... en el asunto de la «Scala Aretina»: preséntala á dicho Don Joaquín Martínez un aficionado suyo» (es l'incansable P. Miquel Lopez).

Un follet en 4.ª, de 12 pàgs., datat, com els anteriors, *De mi posada y Julio de 1718*.

L'aficionat pert la paciència y li diu al mestre Martínez: «Vuesa merced y el P. Nasarre,

parece que se lo dicen todo; pues, no destruyéndose, sino antes bien acrecentándosele nuevo primor á la Melodia, en la composicion del maestro Valls, ciertamente que por sí misma se hará, como se ha hecho, plausible, y en virtud de esto, tampoco carecerá, como veo que no carece de razon, para ser buena».

Torna a empèndreseles ab «la judicatura del oïdo» alegada pel mestre Martínez, y l'anònim defensor d'en Valls troba rahons noves exposades ab molta de bravura y gracia: també apreta ab lo de la dissonancia, que si pera en Martínez no constitueix Música, pera'l P. Lopez constitueix «no disonancia, sino consonancia Música».

No'l deixa sossegar, y mentres escrivia aquest follet anava ja preparant altra filípica al mateix sobre'l mateix tema.

F. PEDRELL

(Seguirà)

UN VIATGE

A TRAVERS ELS MANUSCRITS GREGORIANS ESPANYOLS

(CONTINUACIÓ)

Sortint de Girona'l 18 de Juny, arribavem a Montserrat el 21, després d'experimentar novament, al passar per Barcelona, els benefactors efectes de la noble hospitalitat de la Marquesa de Dou.

A Montserrat no havíem de treure cap fotografia, havent tingut d'atravesar aquest monastir desde sa fundació per Sant Quirce en 530¹ moltes vicissituds, de les quals la més funesta fou la de 1812, que'l devastà completament. Però podíem deixar d'anarhi? Podíem vorejar la santa montanya sense pujarla? Podíem passar tant aprop, sota la mirada de nostra divina Mare, sense cedir a sa atracció? Y, després, ahont celebrar més santament y més deliciosament que a Montserrat la festa del Santíssim Sagrament, que s'esqueya'l 22 de Juny? Ens deixàrem, doncs, temptar per tantes sollicitacions apremiantes, pujàrem la santa montanya, y celebràrem en el cor d'ella ab nostres germans en Sant Benet una festa del Sant Sagrament tant grandiosa com edificant.

No hem pas de descriure'ls cants que sentirem

1) Aquesta data no es històrica: se basa sols en la tradició.

ni les cerimonies que felisment presenciàrem. Qui no les coneix ja per haverhi assistit moltes vegades? Solament hem de dir que l'impressió que'ns en restà fou profunda y que encara dura. En efecte, no hem pogut oblidar aquella *Missa* magistral dirigida pel P. Guzman, aquelles belles armonies de que ell n'es autor, y la soperba professó, que igualà en magnificència les de les més sumptuoses catedrals. Després de Lourdes, jamay haviem sentit més fortament les dolces y penetrants emocions que tota manifestació religiosa desperta en l'ànima del cristià: en lloc haviem comprès mellor l'incomparable grandesa y la divinitat de la religió catòlica. Veyent el Sant Sagrament portat en triomf y la multitud recullida y prosternada en la pols, compreguerem mellor l'actualitat y el sentit de l'invitatori d'aquell dia: *Christum Regem adoremus dominantem gentibus qui se manducantibus dat spiritus pinguedinem*.

El lloc mateix feya créixer encara la magnificència d'aquesta grandiosa manifestació. Que bella y sublim es la natura de Montserrat! Quin atreviment també y quina gloria pera Catalunya haver aixecat en aquella alsada una tant vasta y rica basílica a la Reina dels Cels! Veritable niu d'àliga entre roques, aquesta iglesia no mideix menys de 56 metres de llarg per 15 d'ample. Es d'estil romànic, y ses línies arquitectòniques, d'una harmonia perfecta, són realsades per rica ornamentació y belles pintures. Del mateix estil, però més recents, són l'absis y el camaril, en que'l romànic pur y elegant fa honor a l'arquitecte que'l concebí. Es molt de dordre que la fatxada no estigui en relació: d'estil renaixement, contrasta ab tot lo restant y treu l'unitat a una obra tant bella.

Haventnos promès els nostres germans de Montserrat l'assistència de llurs oracions y havent pres Maria sots sa maternal protecció'l difícil viatge que haviem emprès únicament pera l'Iglesia y pera l'Espanya, repreguerem nostre camí més coratjosos y més confiats que may. Arribàrem aixís a Lleida'l 23 de Juny.

* *

Aquesta ciutat, que's glorifica justament d'haver vist fracassar al peu de ses muralles les armes del gran Condé, remonta a la més llunyana antiguitat. S'extén al peu d'un collet ahont s'eleva l'antiga catedral bisantina, convertida en caserna. Abans de l'era cristiana Lleida era una de les principals ciutats del nord de l'Espanya. Caiguda en poder dels Alarbs en 714, no fou reconquerida per Ramon Berenguer IV de Barcelona, ajudat del Comte d'Urgell, fins a 1149. Restà, per consegüent, baix la dominació musulmana, molt més temps que les altres ciutats

de Catalunya que ja haviem visitat. Això s'explica fàcilment pel seu allunyament del cor de la regió ahont l'independència havia comensat. Com a records antics no s'hi veu gran cosa més avuy en dia que alguns restes de les muralles romanes a la porta occidental de la ciutat. En quant a la catedral moderna, que fou construïda de 1761 a 1781, no té res de remarcable. Per son plan y son estil recorda enterament la catedral de Vich. Una bella font, principal ornament de la sagristia, mereix esser mencionada y recomanada als turistes.

Nostra primera visita, a l'arribar a Lleida, fou pera son eminent bisbe, Monsenyor En Joseph Meseguer y Costa, elevat més tard al seti arquebisbal de Granada. Amic particular de la senyora Marquesa de Dou, que havia tingut a bé recomanarnos a sa alta benevolensa, sa Grandesa'ns rebé ab afable distinció y cor de pare. Ens va fer acompanyar a son Seminari, ahont la Providència, sempre bona pera nosaltres, ens havia preparat un aculliment encisador y una hospitalitat exquisida.

Gran fou la nostra sorpresa quan, a l'entrar en aquella santa casa, ens trobàrem a presència d'un digne sacerdot ab qui haviem tingut la sort de fer coneixensa un any abans a Parramon mateix. L'alegria de tornarnos a veure d'una manera tant imprevista fou gran y reciproca. Aquest excelent amic, Mossèn Soler, era allavors ecònom del Seminari. Ens recordà desseguida les seduccions gregorianes que'l cant de Parramon havia exercit sobre d'ell. Ens digué que un dia, passant pel camí que voreja'l monastir, va sentir veus misterioses cantar al lluny. Y aquestes veus barrejaven els llurs accents al sorollós murmur d'un rierol impetuós quals aigues transparents reben tot esmunyintse les besades dels sàlzers que estan en ses vores. Tot aquest conjunt li recordà naturalment la captivitat de Babilonia, y va preguntar-se, no sense rahó, si'ls proscrius de les riberes de l'Eufrates havien reprès llurs instruments sospesos y retrobat llurs veus mudes desde tant de temps. No sabia ell que uns proscrius de nova mena s'havien refugiat aquí y allí sobre'l terror generós de l'Espanya? Volent, doncs, donar-se compte d'aquesta escena inesperada, qual espectacle'l captivava, Mossèn Soler s'acostà, se dirigí envers el lloc d'ahont aquestes veus venien, y penetrà en el lloc sant ahont se deixaven sentir. Era ben bé lo que ell havia pressentit. Uns proscrius, uns monjos violentment llensats del seu país per vils perseguidors, cantaven, coratjosos y resignats, els cànecs de Sion sobre la terra estrangera. Ah! Es que la religió catòlica està per sobre de la religió judaica tant com la lley d'amor està per sobre de la lley de temensa. Els monjos exilats no sospe-

nen pas llurs instruments en els salzers de la riera y no diuen pas: *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena*, perquè saben que per tot ahont es Déu allí es sa casa, y, continuant a lloarlo sota un cel més clement y sobre una terra més lliure, cantem cada dia llurs oracions pera la patria malhaurada y pera la patria d'adopció.

Tot parlant, Mossèn Soler ens conduïa a la casa del Superior pera presentarnos an ell. Quin bo y distingit eclesiàstic es Mossèn Eduart Soliva Arcas! Sapigué ben bé provarnosho ab son aculliment generós, que'ns recordà'l que acabavem de rebre de Monsenyor el Bisbe. Ens tractà com si haguessim viscut sempre en sa intimitat, ens colmà de tota mena d'atencions y volgué constituirse protector y amic nostre. Mercès an ell, no trobarem cap dificultat ni tinguérem de vèncer cap obstacle. Canonge lectoral de la Catedral, a un mot seu tot ens fou concedit. A petició seva no tant sols s'ens autorisà fotografiar els manuscrits de cant, sinó que, pera facilitar-nos la tasca, s'arribà fins a permetre que'ns els emportessim al Seminari.

Un tal favor reclama per part nostra un reconeixement excepcional envers l'illustríssim Capítol de Lleida. Som ditxosos d'oferirli en aquestes ratlles y de recordar que'l Canonge-Arxiver, Mossèn Ramon Llobet Martí, fou pera nosaltres d'una amabilitat exquisida.

Els códex dels arxius de la Catedral són rics, variats y nombrosos. El més remarcable, de nostre recort, es una soperba *Biblia* de la qual malhauradament una mà vandàlica s'ha emportat les més belles policromies. En quant als manuscrits gregorians, ocupen un lloc poc important. Dos solament ens han donat matèria a fotografiar. Són:

1.er Un fragment extret d'un *Breviarium* del XIIIe segle y de notació aquitana. Conté un ofici de Sant Ramon de Barbastre, el qual es seguit del Comú dels Apòstols, dels Màrtirs, dels Confessors y de les Verges. No són pas del rite monàstic.

2.^{on} Alguns folis d'un manuscrit que sembla remontan al XIe segle. Se relacionen també ab els oficis dels Comuns (rite no monàstic). Aquest segon códex té la preciosa ventatja d'esser escrit en notació catalana. Es an ell que hem fet alusió quan hem anomenat Lleida entre les ciutats de Catalunya que han conservat vestigis d'aquesta curiosa notació.

Ab Lleida acabava per aquell costat el radi dels códex litúrgics pertanyents a la regió catalana, restant a l'extrem oposat una altra ciutat fronterissa que també posseeix manuscrits gregorians. Aquesta ciutat es Tortosa. Però com en nostra ressenya tenim la costum de seguir fidelment l'itinerari que

hem recorregut, no parlarem dels códex de Tortosa més que quan hi arribarem. Continuarem, doncs, nostra ruta envers Osca, després de dir que pera complaure als nostres amables hostes de Lleida tinguérem abans de partir de pujar a la tribuna de l'orga y cantar, acompanyant-nos nosaltres mateixos, alguns fragments gregorians com a cants de despedida.

* *

L'antiga Osca dels Romans, que Plutarc califica de gran y poderosa ciutat, y de la qual Sertorius ne féu lloc central de son govern, ha degenerat molt avuy en dia de son antig esplendor. Situada en una plana àrida entre'ls Pireneus y l'Ebre, y voltada de jardins que la fan semblar un oasi en ple desert, no té altra gloria que la d'esser la capital de la província de son nom y altra importància que la de posseir en sos murs els representants del poder.

La Catedral, que'ns reservava agradables sorpreses, no està pas desproveïda d'interès: del XIVe segle, y obra de l'arquitecte Joan d'Olotzaga, es remarcable sobre tot per sa fatxada y pel magnífic retaule d'alabastre de l'altar major. L'una y l'altra fan l'admiració de tots els visitants. La fatxada apareix com l'obra d'un gran talent, apenes esbossada, y que mans menys hàbils hagin vanament tractat de completar y acabar; mentres que'l retaule, perfecte en son conjunt y acabat en els detalls, es un exemple admirable de la transició de dos estils. Sots la forma gòtica del XVe segle, les prodigioses esculptures del renaixement, donantse lliure curs, n'han fet una obra incomparable de riquesa y grandiositat. Aquest soperb retaule no es pas de l'arquitecte de la Catedral, sinó d'un altre geni, Damià Forment, del qual ha immortalisat el nom.

Immediat a la Catedral, y comunicant ab ella, hi ha'l palau episcopal. Hi penetrarem sens retard, puix teniem pressa de presentar nostre homenatge a Monsenyor Marian Supervia, el qual ens esperava. Anàrem an ell ab tanta major confiança quant li saviem una bondat proverbial. Aquesta virtut, en efecte, es ben bé la virtut dominant de l'eminent bisbe d'Osca, el qual ens en donà tot seguit proves inequívokes. Sa Grandesa ens rebé ab una simplicitat patriarcal, ens féu preguntes tant amables com delicades, se donà perfecte compte de nostra missió, de la que n'aprecià l'importància, y'ns donà immediatament tots els medis de complirla. Posà desseguida a nostra disposició'l palau episcopal y demanà a son digne germà que'ns acompanyés als arxius de la Catedral pera ajudarnos en nostres investigacions y portar els manuscrits al palau pera fotografirlos ab més comoditat.

En aquesta circumstancia es quan rebérem la sorpresa de que acabem de parlar. Ens havíem aturat a Osca sense cap esperança; les nostres notes no deyen res sobre'ls manuscrits d'aquesta ciutat, y en Riaño també guardava un silenci absolut sobre'ls mateixos. Per què aquest silenci? Es perquè'ls arxius de la Catedral, massa descuidats fins ara, havien desencoratjat als paleògrafs o bé's considerava a Osca totalment desproveïda de documents? L'una y l'altra d'aquestes dagues hipòtesis poden ésser veritat. Siga com siga, nostra sorpresa fou tant més grossa quan no contàvem ab res y estàvem més habituats a les decepcions que als descobriments.

Aquests descobriments no's feren sense treballs. Privats de catàlec y al davant de llibres que s'anaven a classificar, ens calgué un ratet pera trobar els manuscrits gregorians que'ls arxius contenien. D. Miquel Supervia'ns fou un auxili preciós y ens facilità en gran manera nostra tasca. Mercès an ell arribàrem a descobrir cinc breviaris o fragments de brevariari notats, un prosari y un himnari molt remarcables. Els breviaris són enòrmes infolis de notació aquitana y anant de fins del XIIe segle al comensament del XIVe. El prosari y l'himnari, contrariament, són d'un format petit y més antics. El prosari sembla del XIe y XIIe segles, y l'himnari del XIe. Tots dos són també en notació aquitana.

Dels breviaris res tenim a senyalar de particular: els còdex més preciosos són incontestablement el prosari y l'himnari.

El prosari es benedictí: al menys sembla serho a causa de la prosa de Sant Benet que conté. Aquesta prosa es marcada per la festa de la Translació. *In Translatione Sci Benedicti*, y comensa aixís: *Præconia modo nectarea voce promamus*. Aquest manuscrit no seria, doncs, originari de la Catedral, sinó que provindria verossimilment d'un dels antics monastirs benedictins que han existit antigament

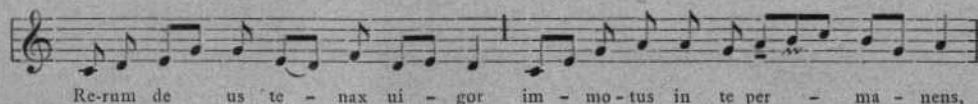
en l'encontrada d'Osca. Seria de la cèlebre abadia de Sant Joan de la Penya d'aprop de Jaca? Es possible; però, sense detalls precisos y indicacions locals en aquest manuscrit, no podem fer més que conjecturar. Siga com vulga, se troba encara aquí l'influencia clunicense al temps de l'establiment de la liturgia romana a Espanya. Aquest còdex remonta precisament an aquesta època, ja que sembla procedir dels confins dels XIe y XIIe segles. La notació es aquitana y sa escriptura francesa. La festa de la Translació de Sant Benet sobre tot es eminentment francesa. Ja se sab, en efecte, que fou instituida de resultes de la translació de les despulles de Sant Benet d'Itàlia a Fransa, que monjos francesos, pels vols de l'any 660, anaren a buscar ardidament sota les desferres del Mont-Cassino, ahont jeyen abandonades desde la ruina d'aquest monastir pels Lombards.

La mateixa prosa *Præconia modo nectarea* se troba en el *Repertorium hymnologicum* d'U. Chevalier ab el número 15.266, XIe segle. Drèves, XIIe, 143, també la dóna. Es el *Prosarium Lemovicense*. Hi està editada segons dos manuscrits de la Biblioteca Nacional de París, originaris de Limoges: 61.084, XIe segle, y 1.138, XIIe segle, segons el P. Drèves y Lleó Gauthier.

El prosari d'Osca fineix ab un tropari o kyrial, un dels millors segurament que haurem trobat en la Península.

Més preciós en son genre que'l prosari es l'himnari. Primerament es l'únic que hem trobat y fotografiat; en segon lloc, es molt curiós tant per les melodies que conté com per les glòses que les acompanyen. Ademés, se troben freqüentment dagues y devegades tres melodies pera'l mateix himne. Heus-aquí alguns extrets que donaran idea de l'interès d'aquest còdex.

Ad VIII^a
(nonam)

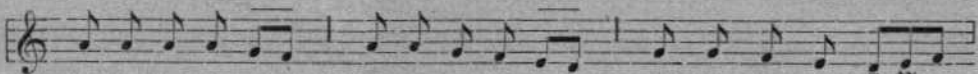

Re-rum de us te - nax ui - gor im - mo - tus in te per - ma - nens,

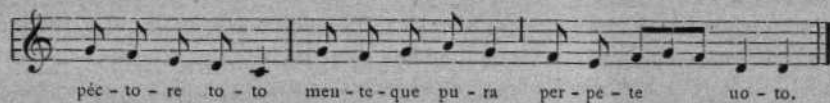

lu - cis di - ur - ne tem - po - ra suc - ces - si - bus de - ter - mi - nans.

In Natale
Dñi.

Nunc ti - bi Xpis - te car - mi - na le - ta lau - des ca - na - mus

péc - to - re to - to men - te - que pu - ra per - pé - te uo - to.

Texte édité p. Dreves: *Hymnari Moissiacense*, p. 80 (Chevalier, Repert. Hymn., núm. 12.608).

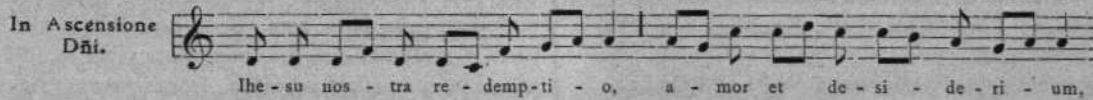
Ex mo-re doc-ti mis-ti - co ser-ue-mushoc ie-iu - ni - um, de-no di - e - rum

cir - cu - lo duc - to qua - ter no - tis - si - mo... fins a: Nos-tris ma-lis of - fen-di-mus

tu-am De-us cle-men-ti - am ef-fun-de no-bis dé-su-per re-mis-sa in-dul-gen - ti - am A - men.

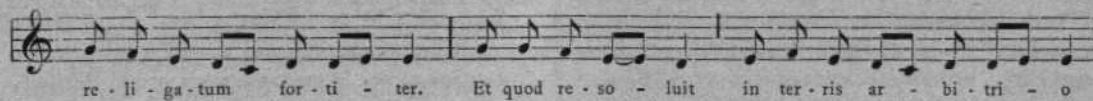
Ihe-su nos - tra re - demp-ti - o, a - mor et de - si - de - ri - um,

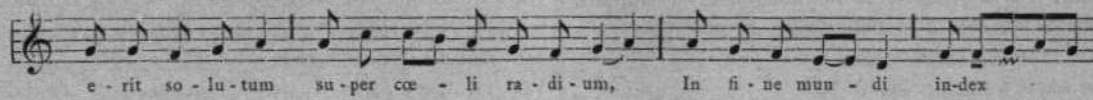
De - us cre - a - tor om - ni - um ho-mo in fi - ne tem-po - rum.

Estrofa 6. Quod-cum-que uin-clis su-per ter-ram strin-xe-rit e-rit in as-tris

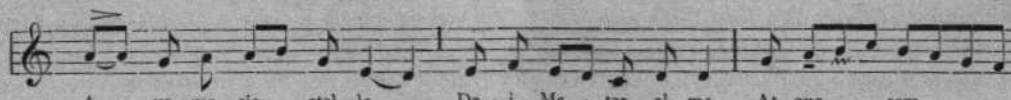
re - li - ga - tum for - ti - ter. Et quod re - so - luit in ter - ris ar - bi - tri - o

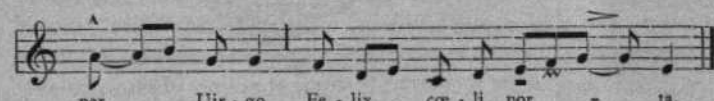
e - rit so - lu - tum su-per cœ - li ra - di - um, In fi - ne mun - di in-dex

e - rit se - cu - li... A - men,

A - ve ma - ris stel - la De - i Ma - ter al - ma, At que sem -

per Uir - go Fe - lix cœ - li por - ta.

Salvant les variants, alguns d'aquests himnes són ben coneguts. El primer (*ad nonam*) reproduïx el tema de l'himne de Nadal. La segona melodia donada pera la Quaresma se troba en nostre antifonari monàstic a les Completes d'aquesta època de l'any litúrgic. La de l'Ascensió es la que cantem a les Petites Hores de Pentecostès y de sa vuitada. Finalment, la melodia de l'*Ave, maris stella* ha estat editada per primera vegada pels Benedictins de Solesmes en llur nou *Manuale pro Benedictionibus*, pàg. 36 (1906), baix el títol *Hispanus* (XIIe segle). Es, doncs, un fruit de nostre viatge.

Voldriem prolongar encara aquestes cites y portar més avant nostres investigacions sobre'ls dos darrers còdex d'Osca. Malhauradament les nostres notes massa sumaries y la distancia massa gran d'aquesta ciutat no'ns ho permeten pas. Hem hagut de contentarnos de transmetre al llegidor aquestes poques notes que hem pres ràpidament aquí y allà fotografiant aquests manuscrits. Tindrem al menys la satisfacció d'haverlos senyalat y d'haverne fet conèixer l'importància.

DOM MAUR SABLAYROLLES

(Seguirà)

Benedicti de Parramon

LLETRES A UN AMIC

I

COM au de pas que, arrencant son vol, llensa d'assí d'allà dessobre les landes per hont passa curtes llambregades y segueix avall, sempre avall, son camí, aixís jo, au viananta que porta sols música per ales, puc recontarte mes llambregades, quelcom de lo que veig y sento, si això't plau, oh amic!

Al deixarte, a l'arribar a Berlin, gran brega, més brega de lo que normalment un acontereixement artístic (únics que'ns poden interessar a abdós) acostuma a moure en una ciutat tant mal avesada an aquest genre d'acontereixements. Tothom s'ocupava encomiàsticament de l'estrena d'una simfonia titulada *Gloria*, d'en Joan Lluís Nicodé.

Me preguntaràs tu: «Qui es aquest senyor?». Y jo't contesto que un ilustre desconegut. Un bon senyor que no havia fins avuy escrit més que obres que (apart un poema simfònic titulat *El Mar*, que s'executava de tart en tart) quedaven invariablement arreconades a l'ombra. No es cap jove: té uns 54 o 55 anys. Doncs al bell fi de vint anys de

viure barrejat ab la massa inerm de les vulgaritats, vet-aquí que de sobte reviu, s'alsa, s'imposa ab una obra que pel seu valor musical y dimensions—que aviat te faré conèixer—extraordinaries, fa parlar d'ella a tota l'Alemanya musical.

En Nicodé si que podria dir del seu talent musical lo que en Berlioz respongué a Wagner expatriat quan aquest se li planyia d'esser l'únic alemany que no coneixia son *Tannhäuser* (se referia a que no l'havia pogut veure representar en cap dels teatres alemanys que llavors l'executaven): «Vos us planyeu d'esser l'únic alemany que no coneix el vostre *Tannhäuser*, —féu Berlioz,— doncs jo'm planyo ab molta més raó d'esser l'únic francès que coneix els meus *Troyens*!». Ell era, en Nicodé, l'únic alemany que coneixia'l seu talent musical ab tot y tenir una no petita quantitat d'obres publicades, que ningú o que quasi ningú n'havia esment. El seu nom, ahir desconegut o poc considerat, d'un sol bot s'ha plantat avuy entremitg dels que's tenen per cèlebres. La veritat es que l'esfors que representa una obra com *Gloria* mereix que s'en parli. Y a tot això, tu, car amic, sense saber lo que aquest nom de *Gloria* significa. Doncs veuràs: significa aquest nom una simfonia en una sola part que dura..... dugues hores y mitja, o sien seixanta minuts més (quasi quasi) de lo que dura la *Novena* ab pauses y tot. Orquesta de cent vint a cent trenta músics, orga, un cantant y chor.

La simfonia, com quasi totes les grosses modernes produccions, pertany a la titulada «música de programa» y pot resumirse son argument a lo següent:

Cant a la Tempesta y al Sol.

Representació de la Sort o Destí d'un Profeta que en la lluita pels seus més elevats ideals jau per terra aclaparat per la poixansa de la brutal Realitat. Amunt, en la lliure montanya, a la vista de la majestuosa Naturalesa, retroba la pau en els raigs del Sol. Allí pot fer reviuire'ls seus més ardents y elevats esforços, lluny de la borrascosa lluita de la pregona planuria.

Malgrat y esser expressament senyalat en el programa que l'obra era en una sola part, com ja t'he dit, el Director féu en el concert una pausa de quinze minuts a mitja, aprofitant un moment propici en que la música clou una de les parts de la descripció poemàtica. El públic li va agrahir fonament aquest acte de misericòrdia.

L'èxit fou verament gros, sensacional, magnífic. El desenrotllament musical de *Gloria* està pensat y executat per Nicodé ab tots els refinaments de la escola moderna. El conjunt es, no obstant, sòlid y fortament construït. Quin treball ha costat, però,

el posar aquesta obra! Quin patir fins que del rodet polifònic arribaven a descapdellarse'ls temes clars, distints, ben equilibrats en la ressonancia y en el color entre tant element heterogeni! Com tindriem de batallar, car amic, pensava jo, en nostra bella ciutat per montarhi una obra d'una tant enrevessada construcció! Com el descoratjament, el tant-se-m'endona nadiu, y la manca d'ideal, dificultarien la seva execució! Quantes vegades ens hauriem de sentir pels mateixos que hi col·laborarien, aquells als quals les novetats que fan suar els són sempre antipàtiques: «En Beethoven no va necessitar de tants enredos pera fer simfonies». Y... prou de simfonies, de Nicodé y d'obscurantistes. Altra cosa. He sabut que'l noy prodigi Miccio Horzowski, que entre nosaltres va aixecar tant gros entusiasme y que persones d'una serietat artística de les més recomanables m'havien baix tots conceptes alabat, no ha despertat en el públic alemany cap interès. Més te diré: ha sigut bastant contradictoriament criticat. Fa dos setmanes que vaig esser a Rússia y sembla que tampoc, lo que m'admira en un públic tant fàcilment entusiasta, tampoc hi ha fet gran cosa. Es estrany, eh? Vet-aquí un aprenent de gran artista que a Espanya y a Italia me consta que ha agradat exageradament, quasi a devenirne foll el públic, y en ses propies o quasi propies terres (allà hont s'ha educat musicalment al menys), que solament per afinitat de temperaments sembla que encara hauria d'agradar més, no ha pogut conseguir lo que s'en diu un bon èxit.

Serà potser perquè haurà perdut, perquè no tocarà tant bé com abans? No ho crec. Més m'explicaria aquest fenomen com efecte de la sugestió que fàcilment pot dominar nostre públic meridional quan se tracta d'un nom estranger, d'un noy prodigi (de per sí, això sol, ja es sensacional) y d'una *réclame* més o menys ben endevinada. Lo mateix pot haver succehit a Italia. Més aquestes mateixes armes són insuficients pera cautivar un públic tant pensador y poc escandalós com el germany.

En cambi, de que no hagi agradat a Rússia no ho comprenc, com no sia... lo del refrà «ningú es profeta...»

Y fins la vinenta. Teu,

JOAN MANÉN

La Haya, Novembre de 1907.

VUIT DIES A PARRAMON

(ACABAMENT)

c) CANT GREGORIÀ

QUINA música s'executa a Parramon? Sembla que'l sol titol ab què encapsalem aquest darrer article fa concebre'l supòsit de que a Parramon res hi han de fruir ni'ls aymants de l'orquestra, ni'ls de la música polifònica, ni tampoc els de la música vocal moderna.

En quant als primers, llevat el salmeig d'un *Miserere* que se semitona al cap-vespre de cada divendres ab acompanyament d'alguns instruments de corda y fins d'alguns de metall (*qui potest capere capiat*), s'hauran els tals de contentar en fruir dels seus acords de l'armonium, magistralment tocat pel reverent P. Benoit.

Els aymants de la polifonia no sentiran pas condolensa d'haver anat allà a assaborir aquell devassall de *leid motif*, dels que tant ús se n'ha fet en les pessas polifòniques, puix ben conegut ens es que la majoria d'aquestes han anat a amprar al cant gregorià la seva inspiració. Algunes d'elles els revindran a la memoria evocades pels cants litúrgics de Parramon.

En quant als que's desvetllen per la música vocal moderna, pot ser molt bé que allí no hi aprenguin més que la manera ab que s'hauria de saber executar dita música, això es, la gran suavitat y fina emissió de veu que cal donarli sempre: ab tal perfecció es com se canta a Parramon el cant monòdic o homofònic, que allí es l'únicament executat.

Essent, doncs, com es el cant gregorià, l'únicament admès per aquella santa Comunitat en ses funcions litúrgiques, sembla que hauria d'esser un culte molt mancat de solemnitat y força monòton el que allí's practica; car, segons molts, el mentat cant es de sí insuficient pera poder cumplir totes les exigencies de la liturgia.

Que no es pas aixís es lo que'ns proposem fer avinent en el present capítol.

Examinem tot seguit de què's compona la liturgia, y trobarem que tota la *Missa* y *Ofici diví* no es més que un recull de pregaries, confessions, exclamacions, histories, exposicions de vides o santes que imitar, o desgraciades que evitar, etc., presentades part en prosa, que resta més o menys poètica, y part en vers o en mètrica llatina.

Els que s'han proposat an aquesta liturgia ager-

manar-li un cant pera fer-la més ressortir, han arribat a estudiar-li a la lletra fins el més petit detall cadenciós.

Així tenim que a les oracions, profecies, epístoles, evangelis, llistons, capitols, etc., escrits en prosa llatina corrent, s'ha procurat adaptarlos un cant silàbic y senzill, combinat ab alguna escayenta inflexió del cant, senzilleta també, però corrent y encisadora, suficient per ella mateixa pera donar relleu a certs esmalts, que avaloren dita prosa de tret en tret.

Altres pessets litúrgiques són els salms, que's componen regularment de versets més o menys simètrics, que no deixen d'esser un entremetg entre la prosa y la poesia llatina. Dos acostumen a esser els hemistiquis de cada verset, encara que també hi sovintegen els versets de tres. La música que s'hi adapta participa de la recitativa o silàbica y d'algun disseny melòdic, o de l'adornada, o siga un poquet més neumàtica.

Tenim també's himnes, que estan completament subjectes a la mètrica llatina, y són de sí més cadenciosos, perquè, ademés de posseir la deguda proporció, els avalua l'accent mètric. Aquí es ahont la poesia llatina ens presenta tot son esclat. La música que s'agermana no es ja la de formes recitatives, sinó que's busca en la silàbica, més o menys adornada, o neumàtica, escullint els girs melòdics més apropiats pera fer ressortir la bellesa cadenciosa de cada vers.

Fins aquí hem parlat en envolum de la lletra o part literaria y de la música o melodia de part de la liturgia. Ab tot, ens sigui permès fixarnos d'una manera més detallada en les bel·leses del text, perquè després quedin més ressortants les del cant, ja que'l gregorià no es més que un servent del text litúrgic.

Examinem de cop els himnes y veurem que l'encís que'ns afalaga en ells els ve de la proporcional disposició dels elements constituyents dels versets.

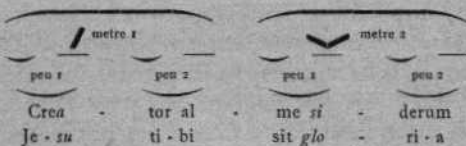
Algunes silabes constitueixen un *peu*, alguns peus un *metre*, alguns metres un *vers*, alguns versos una *estrofa*, algunes estrofes un *himne*. Cada vers porta un o alguns accents mètrics.

Els *peus* més usats són els següents, constituïts per silabes llargues o breus.

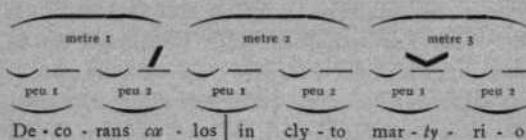
De dos:	El <i>espondeu</i>	— —
»	El <i>troqueu</i>	— —
»	El <i>jambe</i>	— —
»	El <i>pirrighi</i>	— —
De tres:	El <i>dàctil</i>	— — —
De quatre:	El <i>coriambe</i>	— — — —

Els himnes més usats també acostumen a estar formats dels versets que aquí van:

1.er El *jàmbic dimetre* consta de 8 silabes.

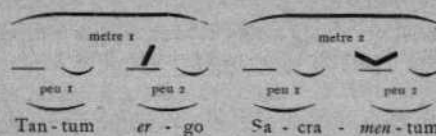

2.^{on} El *jàmbic trimetre* té 12 silabes.

Té cessura després de la quinta silaba.

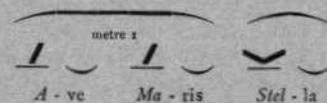
3.er El *troqueu* o *coreu* porta 8 silabes.

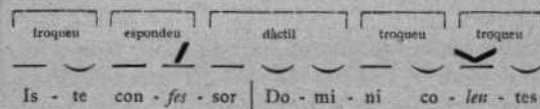
Variants: vers *acatalectic* ne té 7.

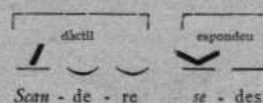
Altra:

4.^{rt} El *sàfic* se forma de 11 silabes ab *cessura*.

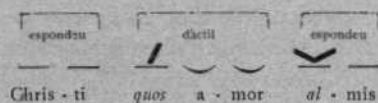
El *adònic* ne té 5.

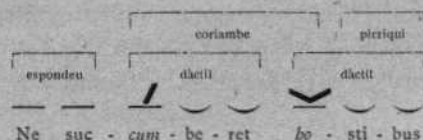
5.^{nt} L'*Asclepiàdic* consta de 12, ab *cessura* després de la 6.^a

El *Ferecraci* porta 7 síl·labes.

El *Glicònic* ne té 8 en la següent forma:

L'accent agut, damunt d'una cantitat llarga, representa l'accent mètric secundari, y l'accent circumflex el principal.

Notis que un es l'accent mètric y altre l'accent tònic de la paraula o lletra, dit també accent lògic.

No sempre aquests dos accents corresponen a la mateixa síl·laba, com se pot veure en la segona lletra, que hem posada al vers *jàmbic dimetre*, hont diu: *Jesú tibi*, etc., car el *Je* de *Jesú* té l'accent lògic, y el *sú* el mètric. Es un detall del que'n faig esment perquè de vegades aquest últim accent domina al primer.

Presentat que som aquest petit croquis o esquelet dels himnes més corrents, anem ara al nostre cas.

Com se veu, la cadenciositat dels himnes els pervé de l'aglomeració constant y uniform dels peus o formes poètiques, emmanlleuades a la prosa y reunides en coordenats feixets, que constitueixen els versets de la poesia. Ara bé: si la poesia es tant escayenta, per ser tota un escullit recull de aquestes cadencioses fórmules, la prosa en tant se semblarà més a la poesia en quant més rica y abundant munió ens en fassi entreveure de les mateixes. Per això, si examinem els salms, els trobem ben semblants a la poesia mètrica, perquè n'estan rublerts de cadències de fórmules dactiliques y espondeiques. Doncs bé: sabem que en les mediacions y terminacions, tant ab un accent melòdic com ab notes preparatives ab accent, com ab dos accents, sempre'ns es precis fer avenir el dàctil o espondeu, o els dos dàctils o dos espondeus finals de dites cadències mediant y terminativa ab el motllo de l'accent o dels dos accents melòdics de les mateixes cadències.

Les fórmules ab que's poden expressar les ca-

dències salmòdiques d'un accent són les següents:

Motllo tipu, l'espondeu — —
Son aixample'l dàctil — — —

Les fórmules per les cadències a dos accents es doblar la precedent, ab les combinacions a que dona lloc.

Dos espondeus	— —	— —
Espondeu y dàctil	— — —	— — —
Dàctil y espondeu	— — —	— — —
Dos dàctils	— — —	— — —

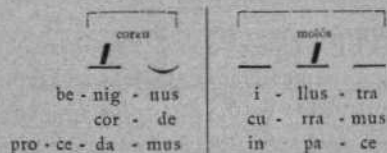
Aquestes mateixes fórmules cadencioses, constituents de la mètrica dels himnes que acabem d'examinar, existeixen forsa abundoses encara en els salms, no deixen d'aparèixer ben sovint en la mateixa prosa usual llatina, que constitueix el fons dels recitats litúrgics dalt nomenats, com oracions, profecies, epístoles, prefacs, etc., y en tant aquesta prosa s'ens presentarà més atrayenta y poètica (si se'm permet la paraula) en quant resurti més matisada o esmaltada d'aquests dissenys cadenciosos. Tots hem de convenir que'ls *peus* mètrics se troben disseminats o esmaperduts per entre la prosa, de vegades fins ab cert graciós desordre.

La mà, doncs, que'ls sabrà fer entreveure y posarlos de relleu, donantlos l'importancia relativa que ells tenen, serà una mà d'un artista, que'ns presentarà la brillantor d'aquests preuats esmalts dels recitatius, que'ns passaven desapercibuts. Aquests esmalts del discurs oratori els coneixem ab el nom llatí de *Cursus*.

Jo'ls comparo ab les somrientes variacions de color que'ns presenta l'arc de Sant Martí, o ab les aparicions lluminoses de variats tons ab que se'ns apareix un cohet intermitent, o ab els riallers paisatges que's descobren a cada volt de montanya o a cada sortida de foradada, al turista que's confia als capritxos de qualque lloc-motora de tren.

Els *cursus* de que parlem els podem classificar en quatre agrupaments:

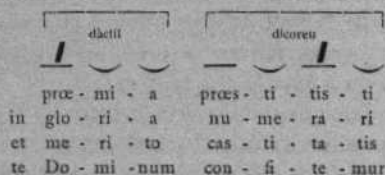
a) *Cursus planus* ve a ser format per una cadència melòdica o per un coreu o troqueu — — y un molós — — —. Consta de 5 síl·labes, o sigui un paroxiton de tres síl·labes, precedit d'altre paroxiton, aixís:

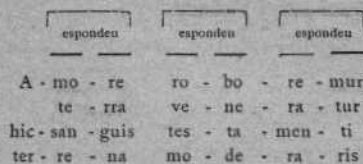
b) *Cursus tardus* ve a constituirse d'una cadència o fórmula crètica — — — —. Consta de propoxiton de quatre síl·labes, precedit d'un paroxiton, total 6 síl·labes.

c) *Cursus velox*, fórmula *dicoraica*, se forma de paroxiton de quatre síl·labes, precedit d'un propa-roxiton, en conjunt 7 síl·labes.

d) *Cursus trispondaicus*, les 6 síl·labes de que's composita, en fórmula de tres espondeus, s'agrupen en un paroxiton o paraula plana de 4 síl·labes, precedit d'altre paroxiton.

Examinem per un moment la riquesa y gran nombre de *cursus* ab que's troba esmaltat un recital qualsevol. Triem, per exemple, el Prefaci solemne y possemlos de relleu tant els que cauen baix la cadencia mediant com baix la final.

1 Ve - re dign. et justum est æquum
2 nos ti - bi semper et ubique
3 Do - mi - ne Saucte a-e o-i-o-e
5 Per-quem majes talem tu
6 A - do - rant Do
8 Cœ - li cœlorumque virtutes ac
10 Cum qui - bus et o-a o-e u-a-i u-e

et sa - lu - ta - re
gra - ti - as a - ge - re
æ - ter - ne De - us
am lau - dant au - ge - li
mi - na - ti - o - nes
be - a - ta Se - ra - phim
as de - pre - ca - mur

4 per Chri - - - stum Do - mi - num no - strum
7 tre - munt Po - te - sta - tes
9 so - cia e - u - a - ti - o - ne con - ce - le - brant
11 sup - pli - ci o - e - si - o - ne di - cen - tes

La primera vegada que vaig sentir cantar ab art aquest Prefaci va ser a Montserrat, que me'l va fer fruir molt bé'l P. Colomer, el cèlebre traductor dels preuats follets *Solesmes y la Restauración gregoriana* y el *Breve tratado de Salmodia* de Dom Mocquereau.

Poc sabia'l P. Colomer que jo l'escoltés y que un dia li pogués rememorar lo que feya tant espontania y naturalment; però dic ab tota ingenuïtat que aquell dia vaig comensar a capir que no seria una exageració lo que deya Mozart, segons ens conta'l P. Suñol, en son *Métode de Cant gregorià* (pág. 42, segona edició), de que «cediria tota sa gloria musical per l'orgull d'haver sigut l'autor d'un Prefaci gregorià».

Desde aleshores han passat ja alguns anys, y jo confesso palesament que cada vegada que escolto una Comunitat aon se canta ab art y com cal el cant de Sant Gregori, hi trobo un manà amagat y goso ab intensitat. Tal me va passar a Parramon durant mon sojorn entre'ls pares benedictins que són causa d'aquest escrit.

Què'n faria d'anar detallant cada sensació particular que hi vaig fruir, si fóra interminable? Sols diré que'ls detalls que faig notar dels cants recitatius, dels cants de la salmodia y de la música himnòdica ab sa cadenciositat, eren executats a la perfecció y ab coneixement, tal com calia esperar de l'instrucció que'l P. Maur, ver mestre de cant, ha sabut comunicar a tots els individus que canten

l'Ofici o *Reso* divi en aquella casa, ja en les conferències ordinàries y hores de classe que tenen cada dissabte, ja en conferències extraordinàries cada dia que'l reso, per ser nou o diferent, ho demana.

Si fins aquí, que sols m'he fixat en les bel·leses dels recitatius, del salmeig y dels himnes, ja'm faig interminable, ¿què seria si detallés els cants del antifonal, responsorial, ordinari *Missæ*, sobre tot en els graduals y melismes dels alleluyes. Pera posar fi d'una vegada a mon recit permètissem que a seques dongui lo que podríem dir l'index o llista dels Oficis, Misses o cants litúrgics que s'executaren alguns dels dies que vaig permanèixer allí.

1.er de Juliol: Octava de Sant Joan, Ofici y Missa propis.

2.^{on} de Juliol: Visitació de la Verge. Missa del Kyriale de Solesmes, que representa la 9 del Vaticà y Credo III o d'Àngels.

3.er de Juliol: Sant Joan Damascè. Kyrie II de Solesmes, Credo I Ofici propi.

4.^{on} de Juliol: Sant Joan de Capistrano, K. II, Credo I.

5.^{on} de Juliol: Sant Anton M. Zacaria, K. 6, Credo II, Exposició del SS. Cant de la litúrgia Ambrosiana del *Variæ Preces* de Solesmes (pàg. 170, edició 1901), *Te laudamus Domine*, d'un saboreig exquisit, y *Cor Jesu Sacratissimum*, del mateix llibre (pàg. 21). Al Salut de la tarde les Lletanies SS. *Cordis J.* (pàg. 171) y *Tantum ergo* ex Off. Corporis Christi. *Te decet laus*, Himne del rite monàstic de post Evangelium Off. nocturni.

6.^{on} de Juliol: Sabbatum Oct. S. Petri et Pauli. K. 4; Credo II.

7.^{on} de Juliol: Invit. Maitines 4. E. Himne X Poth. *Te Deum* simple. *Te Deum*, to solemne. K. 5 d'Àngels. Salut *Ave verum*; *Tantum ergo*, *More hispano*, etc., etc.

No hi ha necessitat de seguir nomenant pessés, que, a qui no les ou, poc li han d'interessar: sols direm que la fluidesa, proporcionalitat, ritme, gust, fervor, etc., ab que s'interpreten, tot fa que un se trobi agradosament commogut escoltantles.

Si's volgués explicar tots els efectes que un experimenta quan s'escolta'l cant gregorià ab coneixement del seu valor y interioritat, se necessitaria, no una crònica, sinó un curs de conferències, pera dirne quelcom, car en el cas que mentem de Parramon s'ha de saber que la bona execució que allí se li dona es el resultat d'un y més cursos de les mateixes.

El fons d'harmonia que li dona l'acompanyament fa que la melodia ressurti vaporosa, fluctuant, sobre d'un nimbe de color de rosa, que cada nou acord li proporciona. No obstant, si'm sigués permès fer una petita observació, recomanaria als pares bene-

dictins d'enginyar pera buscar un lloc més llunyà del públic pera colocar l'armonium, car me consta que a més d'un dels que'ls han anat a escoltar els resulta monòton tenir sempre a la seva orella l'harmonia de llargs acords, que es lo que de més aprop senten.

A Solesmes d'Appuldurcombe, a Santa Cecilia de Kergonau, a Santa Escolàstica d'Eucalcet, a la Rue Monsieur de Paris, sempre hi he vist que l'orgue o armonium estaven col·locats a la part de l'església més distanciada dels oyents, y, després, la senzilleta y feble harmonia ab que s'acompanya'l cant, en lloc de produir enuig, resulta aèria, angélica, celestial, encisadora y corprententa, al mateix temps que la melodia hi llisca com sobre un eco llunyà d'una transparenta cascata de perles.

Ab recansa'm vaig despedir d'aquell lloc de pau y de benhauransa. Al meu retorn a Girona vaig visitar la cèlebre col·legiata de Ripoll, hont la bastant nombrosa Comunitat de Capellans inscrits a la mateixa cantaven uns funerals ab un cant que ben poc recordava'l de Parramon.

A mi'm semblava que fins les pedres y làpides d'aquell antiquíssim monastir (que havien sentit retrunyir la música gregoriana de segles tant propers als de Sant Gregori y als de Carlemany, car algunes porten inscripcions del segle IX) alsaven sa veu y em deyen: «¿No es llàstima que aquests clergues no hagin après a cantar com en els temps de la meua infantesa?».

Oh quins bons temps aquells de l'antigor!

MIQUEL RUË, PBRE.

NA DOLORS MILLET Y VILLÀ

RECORDATORI

«Al cel sia!» es l'exclamació que'ns ve a flor de llavi aixís que'ns arriba la trista nova de la mort d'un germà nostre; y, essent creyents, acompanyantla de la caritat d'una oració, complim y... oblidem.

Ara, quan la mort flagella un germà ab el qual ens uneixen llassos de sang, d'amor o de vera amistat, la pena, de més a més, s'apodera de nosaltres y, retuts per ella, restem aclaparats sense més esma ni més forces que pera plorar junts ab la família y amics, víctimes de la desgracia, y resar, resar, en cerca de la resignació y oblit que triguen, triguen molt a arribar.

En aquest cas me trobo avuy, y per això no sé com deseixirme de l'encàrrec que m'ha fet la REVISTA (que he cregut ineludible) pregantme de testimoniar públicament al mestre Millet la part que hem pres en el seu dol, en la seva pena; pena y dol que, per ésser seus, han sigut tant nostres, com nostres han sigut els afanys, les il·lusions, els entusiasmes y alegries de sa vida.

Sí, amic Lluís: la mort de Na Dolors Millet, de ta bondadosa esposa, de la mare del teu fill, qui, en lluita ab el mal que la minava, quasi bé no pogué assaborir els goigs de la maternitat, t'ha ferit al bell mitg del cor; més, cor-ferits, nos sentim també nosaltres al pensar que l'esperit sà y candorós d'aquella esposa y d'aquella mare han volat a l'eternitat; a l'adonarnos de que la figura modesta y ingenua de l'enamorada de l'ORFEO no formarà més entre l'estol de nostra massa coral, essent l'exemple de ses companyes; al saber que l'amiga, més que professora, no allissonarà més, ab sos coneixements, les deixebles de l'Escola Municipal; al cercar y no trobar la modesta viola que perfumava delicadament la corona de nostres sardanes; al trobarnos, en fi, davant la trista realitat de que ja no serà més nostra aquella que ho era tota, en cos y ànima. Oh gran dolor! Escàmpat entre nosaltres pera amorosir y atenuar en lo possible la violenta y aclaparadora punyida de que ha sigut víctima nostre estimat. Oh bella consolació! Brolla a dojo, de tots nosaltres cap an ell, pera retornarli forces y redimirlo d'aquest trànzit, ajudantlo a triomfar de la terrible prova a que Déu l'ha sotmès.

Aquestes paraules de condol no sé si expressen prou bé'ls sentiments de l'ORFEO. En tot cas perdoneume; però calia consignarne unes o altres, mentres fossin sinceres, pera record.

Els cants s'han esvahit; les campanes han callat; les corones de flors ja són marcides; les llàgrimes s'aixugaran; els pare-nostres aniran espayantse. Colgat entre aquestes cendres, sols el record quedarà viu y a punt d'arbolarse apenes les remogui qualsevol manifestació de sentiment. Aquest sentiment es lo que farà perdurable entre nosaltres la memoria de Na Dolors Millet, única criatura que pot citarse d'haverse adormit en la pau del Senyor bresada per les canturies de sos companys d'Orfeo.

Allà, en nostre casal, mentres ella, a dalt, més a la vora del cel, sense piular, anava morintse, a baix la nostra auclada cantava la Fe, captava la Patria, cantava l'Amor; fins a l'hora trista en que'l plor li nuà la gola, sobtada per la noticia de que l'aucllet malalt se n'havia volat amunt, amunt, prenent la davantera cap a l'altre món.

Déu l'hi haurà donat bon camí y felis arribada!
A reveure, Na Dolors, puix Ell ho ha dit:

«Tots els que viuen y creuen en mi no moren en l'Eternitat».

JOAQUIM CABOT y ROVIRA

FESTIVAL AL PARC GÜELL

Organisat per les societats autonomistes de Barcelona, va tenir lloc el dia 3 del present, en el Parc Güell, el festival anunciat a benefici de les víctimes dels darrers aiguats.

Entre les diverses entitats corals de Barcelona que hi cooperaren s'hi contava l'ORFEO CATALA, el qual, amatent a tot'hora a contribuir a tot lo que sigui en benefici de la nostra terra, no's féu pregar gens pera figurar en el programa d'aquesta bonica y benèfica festa, que consistí en cantar els varis orfeons concurrents a la mateixa diferents composicions dels respectius repertoris, essent les que va cantar l'ORFEO CATALA les tres següents: *El Cant de la Senyera*, *La Mare de Déu* y *Montanyes regalades*.

Alternant en el programa, la Banda Municipal executà boniques pessets, contribuint ademés a animar aquell hermós lloc els alegres aires de la nostra dansa, la sardana, que durant la tarda tocaren dugues cobles. Tant atractiu festival termínà ben cap al tard.

FESTA DE SANTA CECILIA

Selecta y atractiva en tots conceptes resultà la vetllada musical que'l dia 22 del mes corrent dedicà la secció coral del nostre ORFEO a la seva patrona Santa Cecilia.

Y aixís era d'esperar, donades les composicions que constituïen el programa y els meritissims voluntaris que s'oferiren y que ab llur delicat treball cooperaren al major lluhiment y importància de tant interessant festa, els quals són la senyora Mercè Fonollar de Saló, les senyoretas Sancristófol y els senyors Bosch, Lliurat y Pujol.

La sessió van comensarla'ls senyors Pujol y Lliurat, cantant el primer unes quantes cançons italianes dels segles XVI y XVII, que van ser acompanyades al piano per en F. Lliurat. Aquestes cançons formen part de la colecció que en una sessió dedicada als choristes ens feren conèixer dits senyors el passat Abril.

Després les senyoretas Aurelia y Antonia San-

crístofol desempenyaren el seu comès, executant la primera, al violoncel, ab admirable seguretat y bon gust, acompanyada al piano per la seva germana, *Allegro appassionato*, de Saint-Saëns, y *Sur le lac*, de Godard, essent objecte les seves interpretadores, a l'acabament, d'una entusiasta ovació; ovació que'l públic novament dedicà a la senyora Fonollar a l'acabar de cantar les composicions *Sospirs*, del mestre Millet, y *Les Fades del Canigó*, d'en Vives, ahont una vegada més lluhí la seva bonica y delicada veu.

Cooperà igualment an aquesta festa'l distingit tenor senyor Bosch, omplint un número del programa ab la *Relació del Sant Graal de Lohengrin*, que va dir ab justa expressió y veritable bon gust.

El programa va ser clos pels ja esmentats senyors Pujol y Lliurat, els quals, compenetrats en llur delicat treball, ens feren saborejar les delicadeses d'uns quants *lieder* de Schumann.

BARCELONA

Gran Teatre del Liceu. — Novament el senyor Bernis ha reprès la direcció del teatre y el seu encert quedà plenament de manifest en la funció inaugural de temporada. El quartet que ha presentat en *La Walkyria* es de lo més notable que hem sentit aquests últims temps, y si al mèrit dels artistes hi afegim l'excelent direcció del mestre Kaehler, bé podem dir que may fins ara s'havia donat aquí una audició tant perfeta de l'esmentada partitura de Wagner. Ha sigut una sorpresa inesperada que a tothom ha satisfet, igualment als wagneristes que als partidaris de la vella escola. Això'ns demostra que es y serà sempre de tot punt imprescindible una bona interpretació pera que una obra d'art s'imposi. Quant més elevada sigui aquesta, ab més fidelitat ha d'esser transmesa al públic pera la seva cabal comprensió, y es un gran error confiar en l'èxit d'una obra de vàlua si no's compta ab els elements necessaris que corresponen.

L'èxit de *La Walkyria* enguany ha sigut, doncs, un èxit dels més fermes, essent de dordre no més que'ls compromisos del tenor senyor Vaccari no hagi permès demorar la seva partida pera perllongar les representacions d'aquella.

Dels artistes que l'han cantada citem en primer lloc les senyores Pasini Vitale y Kaftal, que feyen ab ella son debut al Liceu. Son nom, desconegut

per complet dels nostres filarmònics, restarà desde ara en la memoria de tots. La senyora Pasini Vitale, que posseeix una veu deliciosament timbrada y del més bell esclat, féu una Siglinda superior, cantant y frasejant ab gran intensitat dramàtica y lluint una dicció claríssima. La senyora Kaftal, en el paper de Brunilda, s'imposà ja desde la primera escena; la justesa d'accent y la vehemència ab que canta presten al seu estil un encís particular que'l fa sumament interessant per la seva forsa expressiva. La plàstica de la Kaftal es, ademés, d'una gran distinció y demostra l'estudi concienzós que del personatge ha fet la notable cantatriu.

El senyor Vaccari, que havíem ja aplaudit en el mateix paper en distinta ocasió, ha superat encara la bona impressió d'allavors pel relleu que ha prestat al seu Sigmund varonil. Altre artista de bon record era'l bariton senyor Kaschmann, que, malgrat la seva llarga carrera artística, conserva la mateixa veu fresca y pastosa de vinticin anys enera. Possessionat com el que més de la seva part, ha fet un Wotan ple d'autoritat, distingintse especialment en el tercer acte, en quals darreres escenes la figura del déu prengué extraordinaries proporcions. La senyora Verger (Fricka) y el senyor Giral (Hunding), forsa discrets en llurs respectius papers, completaren molt bé'l quadro, que may havia sortit tant arrodonit, puix la mateixa escena de les walkyries, al comensament del tercer acte, donada enguany en sa absoluta integritat, fou cantada per les senyorettes Ferraris, Correa, Serrats, Carbonell, Ferrari, Darnís, Perrin y Riera, ab una justesa remarcable.

Resti'l darrer elogi, el major y el més incondicional, pera'l mestre Kaehler. Gracies a la seva intel·ligent batuta, ha regnat en l'orquestra una claretat, una vida y una intensitat d'expressió que rarament hi predominen en nostres teatres. El públic, comprenentho aixís, manifestà al mestre alemany el seu agraïment fentlo sortir a l'escena al final de cada acte junt ab els principals interpretadors.

Y, ara, quatre paraules sobre l'obra. Representada per primera vegada al Liceu l'any 1899, *La Walkyria* ha quedat de repertori, com ja era de suposar, puix s'ha cantat en distintes temporades alternant ab les dues parts darreres de la tetralogia, *Siegfried* y *La posta dels Déus*. Això ha fet que'l públic anés familiarisantse poc a poc ab els motius guies del grandios drama musical, arribant ja a la completa penetració d'aquest en son aspecte purament artistic. De totes maneres, donats el caràcter y l'assumpte de l'obra, d'esperit essencialment germànic, no creyem que la preferència del públic llatí dintre la producció wagneriana sigui may envers aquella. *Lohengrin*, *Tristany y Isolde* y *Els*

Mestres Cantaires (no coneixem encara *Parsifal* a l'escena) són, per la forma més humana de llur drama, més adaptables als nostres gustos, y no es gens aventurat predirlos una vida molt més llarga en nostra terra que *L'Anell del Nibelung*.

La Walkyria no pren encara en sa part musical el relleu de la segona y tercera jornades de la tetralogia, però té fragments de prou bellesa y d'intensitat dramàtica prou forta com tota la segona meitat del primer acte, la patètica escena entre Brunilda y l'infortunada parella, y l'inspirada y grandiosa escena final, el càstic de Brunilda, que s'imposaran sempre per sa admirable concepció.

En lo restant de l'obra segueixen fentse les supressions de costum, que trobem molt encertades per lo que ja queda dit més amunt; y si l'interès musical s'en ressent en algun indret, en cambi hi guanya'l procés dramàtic en concisió y brevetat, contentant aixís a l'oyent profà.

Un detall a retenir: la duració de cada acte, baix la batuta del mestre Kaehler, ha sigut d'uns seixanta-cinc minuts a poca diferencia cada un.

El grau de perfecció que alcançà'l conjunt de l'obra de Wagner féu ressaltar més les deficiències de *Manon*, que's posà en escena pocs dies després pera'l debut del tenor senyor Anselmi. El públic liceista, que ha reservat desde temps immemorial totes ses preferències pera'l *divo-tenor*, se trobà aquell dia en son element, perquè ja per endavant li havien anunciat que's tractava d'una eminència del *bel canto* reconeguda y respectada com a tal en els principals teatres de l'extranger ahont l'òpera italiana hi guarda encara'l privilegi. Però ja hem dit lo molt que's ressentí de la seva interpretació la notable partitura de Massenet, en la qual, exceptuant el treball del senyor Anselmi, tot estigué al mateix nivell: artistes, chòrs y orquesta (dirigida aquesta pel mestre italià senyor Podesti).

Malgrat els flacs elements que rodejaren al referit artista, aixís y tot logrà imposarse'l nou debutant, que sense possehir una gran veu, canta melosament y ab un estil ben personal. El públic, un xic retret al principi, s'entregà del tot després de la romanseta del segon acte, aplaudint ja sense reparo al novell tenor en tot el transcurs de l'òpera, y molt especialment en el quadro de Sant Sulpici.

Després de *Manon* s'ha cantat la *Càrmèn* per les senyores Verger y Ferraris y els senyors Fazzini y Astillero, en els principals papers, obtenint un conjunt bastant regular baix la direcció del mateix senyor Podesti. La Verger y en Fazzini, especialment, se distingiren per sa bona tasca, que's valgué repetits aplaudiments de la concurrència.

La segona òpera cantada per l'Anselmi fou la *Tosca*, de Puccini, encarregantse de la part de pro-

tagonista la senyora Pasini Vitale, y de la de Scarpià'l senyor Kaschmann.

Associació Musical de Barcelona.— Vint anys d'existència pera una societat musical es cosa rara a Barcelona, ahont, per lo regular, se gasten molt prompte les energies. En el transcurs d'aquests darrers vint anys, quantes n'hem vist naixer y desaparèixer d'institucions y societats! Esmentem, tot de pas, la «Societat Catalana de Concerts», que ab tant de braó comensà la seva tasca; la «Filarmònica» d'en Crickboom, successora d'aquella; l'«Institució Catalana de Música», que no durà més enllà d'un parell de cursos; la «Societat Musical de Barcelona», que actuà al Liric; la «Societat de Concerts clàssics», dirigida per en Granados; la «Barcelonesa de Quintetos», fundada per en Gubernà; y no parlem del nombre d'Orfeons, Chors y Capelles que podriem afegir an aquesta llista funerària.

Doncs si en mitg d'aquest tràngul l'«Associació Musical» ha pogut sempre sobreixir y, ab tot y els difícils períodes que ha passat, subsisteix avuy ab l'esplendor que en ses manifestacions tothom pot veure, això es ja un títol de gloria pera ella y demostra en la seva direcció una fe, una perseverancia y un zel ben dignes d'imitarse.

Pera qui's proposi estudiar l'evolució del gust musical en nostra ciutat li es de tot punt indispensable la consulta dels 177 programes que porta realitzats l'«Associació Musical» desde sa fundació en 1888; entre ells s'hi compta la llarga serie consagrada a la música de cambra, que per si sola constitueix ja un document importantíssim.

Desde fa tres anys, l'«Associació Musical», ab molt bon acert, ha aixamplat son camp d'acció, organisant periòdicament les series de concerts públics que han vingut alternant ab les sessions de caràcter íntim dedicades exclusivament als senyors socis. Enguany, pels concerts inaugurals de curs, celebrats al teatre de Novetats, s'ha procurat el concurs de l'eminent mestre C. Saint-Saëns y els celebrats pianistes Malats y Batalla, — els dos únics premis Diémer, fins ara, — combinant ab ells dos programes del més viu interès, tant per l'importancia de les obres en ells compreses, algunes de les quals s'interpretaven per primera vegada a Barcelona, com per la propia cooperació dels referits artistes.

El primer concert va efectuar-se'l dia 12 de Novembre, prenenthi part l'orquesta de l'Associació baix l'entesa batuta del mestre Lamote de Grignon y el jove pianista M. Jean Batalla. El programa'l composaven tres obres de volada: la *Quarta Simfonia*, en *mi bemol*, de Glazounow; el *Concerto*

núm. 4, en *do menor*, de Saint-Saëns, y el *Concerto en la menor*, de Grieg, a les quals s'hi afegí'l bell *Diàlec*, pera orquesta de corda, d'en Mas y Serracant, tant aplaudit ja l'any anterior.

El nom d'en Glazounow no era pas desconegut dels habituals concurrents als concerts de l'Associació, puix havia figurat ja dues vegades distintes en els programes de la mateixa societat ab la *Suite caractéristique* y ab el *Quartet en re*, obres d'innegable mèrit que deixaren ben sentada la reputació de son autor. Ab l'audició de la *Quarta Simfonia* ls parers s'han dividit sense que costés gaire posarlos d'acord, perquè encara que no's tracta de cap obra mestre, tampoc està desprovehida d'interès, y complau sobradament a qui l'escolta sense prevenció de cap mena. El primer temps, desenrotllat ab força habilitat, no predisposa gens malament, si bé, en general, potser hi manqui un xic d'alé. El segon temps (*Scherzo*) compleix millor. El tras es més ferm, tot ell respira vida, y l'orquestració es saborosa. Alguna fórmula un xic gastada hi fa nosa, però les demés qualitats s'imposen y el fragment se fa aplaudir. En vista de l'insistencia dels aplaudiments el mestre Lamote féu repetir el número, obtenint la novella orquesta, ab sa primorosa execució, un èxit ben falaguer. El temps final de la simfonia pren encara més volada, l'orquestra sona més brillant; però cap al final s'espantilla ab la confosa barreja de motius y ab l'excessiva sonoritat. Resumint l'impressió total de l'obra, es precis reconèixer en son autor una abundor gran d'idees y una tècnica de les més completes per lo que respecta al contrapunt; però la seva originalitat no es prou marcada encara, ni la ciència orquestral d'ell pot compararse ab la d'un Rimsky-Korsakoff. Potser la mateixa feconditat d'en Glazounow, que, jove encara, compta ja ab un bagatge importantíssim, perjudica un xic la seva producció, puix fa l'efecte d'esser aquesta poc saonada, ressentint'sen aixís la seva consistencia. Es un mal del que s'en dolgué també en Tchaikowsky, ab qual autor hi fa pensar bastant la jove personalitat d'en Glazounow.

El *Concerto* de piano en *do menor* de Saint-Saëns, que no recordem s'hagués may tocat aquí, es una obra hermosa que ofereix, com tot lo del seu autor, l'atractiu més viu. Sobria d'instrumentació, enquadra'ts sos tres temps dintre'l clàssic patró del *concerto*, l'austeritat dels seus motius fa pensar en alguna inspiració bíblica, y més que per l'interès del solista atrau per son bell y harmoniós conjunt. El senyor Batalla, que féu ab ella sa presentació, impressionà agra'dosament per la finesa y igualtat de son mecanisme, si bé en alguns passatges no guardà prou la quadratura. Iguals condicions va demostrar en l'execució del magnífic *Concerto* de

Grieg, tant brillant de color y d'una inspiració tant delicada, obtenint per complet els sufragis del públic, que no cessà d'aplaudirlo fins que, asseyent-se de nou al piano, tocà sol una mazurka de Chopin y la *Campanella* de Liszt.

Vuit dies més tart tingué lloc el segon concert, qual programa l'integraren obres exclusivament de M. Saint-Saëns, comptant ab el valios concurs del mateix mestre al piano y de nostre pianista en J. Malats. La selecció del programa era variada, oferint distints aspectes de l'obra copiosa de l'il·lustre mestre francès. Heus-el-aquí in extenso: *Le timbre d'argent*, obertura; *Concerto* núm. 5, en *fa major*, pera piano y orquesta; *Le Déluge*, preludi; *Variacions sobre un tema de Beethoven*, a dos pianos; *Phaeton*, poema simfònic; *Vedding-Cake*, pera piano y orquesta de corda; *Scherzo*, a dos pianos, y *Marxa heroica*.

L'interès de la nit radicava principalment en la part important que com a pianista havia de desempenyar el mestre Saint-Saëns, y encara que no era la primera vegada que tocava aquí en públic, per haverho fet molts anys enrera en la Sala Beethoven, de felis memoria, podem ben dir que pera l'actual generació tenia tot l'alicient d'un debut, y debut sensacional. Per aixó passà quasi desapercibuda la xamosa obertura de *Le timbre d'argent*, un model de gracia y esprit francès, fent tothom atenció a l'entrada del mestre, que ocupà son lloc al piano pera interpretar son original *Concerto en fa*, el mateix que, tot just acabat de publicar, ens havia donat a conèixer l'eminent pianista Vidiella al Principal, ara fa-deu anys.

Lo mateix en aquest *Concerto*, de rica fantasia y ple de lluminós ambient, que en les composicions a dos pianos que tocà ab en Malats, M. Saint-Saëns rivalisà en destresa y bon gust, trayent del piano sonoritats exquisides que's fonien admirablement ab l'orquestra. Fou una execució de mestre hont resplendi la perfecció més acabada. El públic ne quedà meravellat, y, vulgues no vulgues, després d'ovacions sens nombre compartides justament ab en Malats, M. Saint-Saëns tingué de seures novament al piano, executant sol un llarg fragment de la seva òpera *Samsó y Dalila*, que fou escoltat ab plena delectació.

A l'anar a comensar la *Marxa heroica*, última pessa del programa, el mestre Lamote, que havia dirigit l'orquestra en tots els números de conjunt, cedi la batuta a l'autor, acabant aixís el concert en plena festa d'homenatge envers el celebrat mestre honra de l'escola francesa.

Alternant ab aquests dos grans concerts l'«Associació Musical» disposà encara un recital Batalla, exclusiu pera'ls senyors socis, que va celebrarse'l

dia 14 en el Saló de l'«Associació de Catòlics». En ell el jove pianista llorejat en el darrer concurs Diemer hi interpretà un programa molt selecte, compost d'obres de Bach, Hændel, Daquin, Beethoven, Schumann, Mendelssohn, Saint-Saëns, Chopin, Fauré y Henselt.

En son desmeny posà novament de relleu les qualitats que ja li havíem reconegut en el primer concert de Novetats; més si en la part de mecanisme s'hi llui de debò, no podem dir lo mateix en quant a l'interpretació, que fou molt discutida per lo amanerada. No obstant, l'auditori va escoltarlo placentment, aplaudintli tots els números, y d'una manera més senyalada la *Gavota en sol major*, de Hændel; *Le Coucou*, de Daquin; *La Fileuse*, de Mendelssohn y el *Vals en la bemol*, de Chopin. Fem nosaltres menció especial de les dues primeres composicions, que sortiren verament brodades dels seus dits.

Teatre Principal. — Després de l'èxit de *Joan de l'Os*, cap altre pot senyalar-se de més franc que l'obtingut pels senyors Morató y Sadurní ab la seva obra còmica en dos actes *Els Gendarmes*, estrenada la vetlla del 21 de Novembre. L'acció passa en un poblet de la Cerdanya francesa, y encara que l'assumptu es petit y no dóna gaire de si, ha servit de pretext a l'autor pera escriure un seguit d'escenes còmiques impregnades del més sa humorisme y que's recomanen principalment per la propietat y bell estil del seu llenguatge. El mestre Sadurní ha escrit pera *Els Gendarmes* una partitura nodrida en la que s'hi reconeix desseguida l'experta mà d'un músic entès. Gracia, frescor, claretat y trassa resplendeixen arreu, y si bé alguns números, per la força del ritme, se fan aplaudir més, no són pas menys dignes de menció ls restants per son aire escayent y sa forma distingida.

En el desmeny de l'aixèrida obreta tots els actors del teatre s'hi troben bé, y l'orquestra, baix la segura batuta del mestre Lambert, també té ocasió de lluirshi.

Entre les altres novetats donades en el transcurs del mes mereixen senyalar-se igualment per la reconeguda firma dels músics que les firmen les dues obretes (lletra de l'Aulés) *A peu pla* y *No's pot dir blat...* Són autors de les respectives partitures els senyors Alfonso y Borràs de Palau. Del primer ja'n saborejàrem l'any passat un fruit major, *La Nina dormida al bosc*, més del segon no n'havíem gaudit encara res al teatre. Encara que'l llibre no era gens temptador pera musicar, en Borràs de Palau ha sabut aprofitar l'única situació verament musical que oferia, y en ella hi ha guanyat un aplaudiment ben merescut per l'acert ab que ho realisà. Ben

instrumentat y d'espontania inspiració, el fragment merescut ésser repetit, ajudant a l'èxit el talent de l'artista senyoreta Morató, la qual va cantar-lo ab sentiment y expressió delicada.

Orfeó Barcelonès. — Pera celebrar el setè aniversari de la seva fundació organisà aquesta important societat, pera'l dia 22 del present mes, un concert que dedicà als seus socis protectors.

El programa estava compost de boniques composicions, sobressortint, emperò, per llur importància y volada, el *Cant de la victòria del Mirjam*, de Schubert; l'*Himne a l'any nou*, de Schumann, y *Les Cardines*, d'en Borràs de Palau, en qual bona execució l'«Orfeó Barcelonès» va demostrar el seu marcat avens, que'l posa a envejable alsada.

Tant el mestre Serra com els seus estudiosos choristes reculliren forses aplaudiments en aquest concert, fentse més forts y entusiàstics a l'acabament de l'*Himne a l'any nou*, que s'estrenava aquell vespre.

Orfeó Canigó. — Ab motiu de celebrar la festa de Santa Cecília, l'estatge d'aquesta entitat musical se vegé'l dia 21 del corrent mes ple de distingida concurrència que l'omplenava per complet.

El programa executat fou forsa interessant, essent format de triades composicions de Tellens, Grieg, Guiteras, Massenet, Goltermann, Montes, Schumann, Ycart, Saint-Saëns, Mozart, Piqué y Salvat y Rameau.

Totes les composicions foren executades ab remarcable justesa y bon gust: l'«Orfeó Canigó», en les chorals que corrien al seu càrreg, demostrà novament les seves bones qualitats; y els executants, cada un pel seu treball, forsa apreciable. Això feu, doncs, que'ls aplaudiments abundessin durant la vetlla. Ab tot, cal fer especial menció de la senyoreta Dolors Portella, professora del mateix Orfeó que donava la festa y deixeble de na Emericiana Wehrle, mestra de cant de la nostra institució. Aqueixa senyoreta cantà ab veritable exquisit *Matinal*, d'en A. Ycart. Aixís mateix plaunos esmentar els noms dels que constituïen el septet que executà la serenatà *Eine Kleine Nacht musich*, de Mozart (senyors Pedral y Ventura, violins; Pla, viola; Pascual, violoncel, y Cortès, contrabaix).

Cooperaren, ademés, an aqueixa vetllada, la senyoreta Ramona Pacareu y els senyors Massó, Moncunill y Piqué y Salvat, els quals contribuïren ab llur encertat comès a fer més atractiva aquesta important vetllada musical.

Lira Martinense. — Davant de nombrosa concurrència aquesta societat choral donà'l dia 16 del

corrent, ab motiu de ser la festa major d'aquella barriada, un important concert vocal y instrumental, que resultà un dels festeigs més atractius que se celebraren durant l'esmentada festa.

En l'extens y notable programa la música coral catalana hi estava ben representada, puix hi havia composicions de Clavé, Morera, Alió, Calduch, Borràs de Palau, Lambert y Viñas.

Ademés, hi figuraven algunes composicions pera orquesta y alguna altra pessa coral d'en Montes y d'en Mendelssohn.

Tots els executants, cada un pel seu estil, procurà donar una bona execució a les obres que'ls estaven confiades, fent això que'l concert resultés una excelent festa artística.

El públic, comprenentho així, no's féu pregar en aplaudir, premiant ab ses manifestacions d'aprovació, ben merescudament, als elements que prengueren part en el concert, els quals foren, ademés de «La Lira», ab ses tres seccions d'homes, noys y noyes, dirigida pel mestre J. Calduch, l'orquesta *Moderna Artística* y els notables solistes senyors Voltas, Novella, Carmona, Muntaner y Civit.

Pot estar ben satisfeta «La Lira» d'haver donat lloc a una festa així en una barriada bon xic mancada d'aquestes manifestacions de cultura.

Y ara una observació: ¿com es que'ls organitzadors d'aquesta festa, dedicada quasi per complet a la nostra música, usen en els seus programes una llengua que no es pas la mateixa ab la qual diuen tant belles cançons? No'ls-e sembla que això es una contradicció a l'exemplar obra d'educació que realisen?

Capella de Música de Sant Felip Neri.—El dia 2 tingué lloc ab tota solemnitat la benedicció de la nova iglesia del convent de Religioses de Maria Reparadora (Sant Gervasi), prenenthi part aquesta Capella, que hi cantà'l *Te Deum* de Comella, y l'endemà se celebrà a la mateixa iglesia l'acte de professió de la senyoreta Na Isabel Rosell y Malpica, cantanthi la Capella diverses composicions de Victoria, Saint-Saëns y Millet, durant la Missa que celebrà l'Excm. y Illm. senyor Cardenal Casañas.

Havent mort la senyoreta Na Assumpció Badell y Roig (A. C. S.), tingueren lloc els funerals pera'l bé de la seva ànima a l'iglesia parroquial de Santa Maria del Mar el dia 21, cantant aquesta Capella, baix la direcció del mestre Millet, el *Requiem* de Victoria.

Juventut Nacionalista. — Novament el jove violinista Francesc Costa's féu sentir en el recital que'l dia 15 del present més donà en la «Juventut Nacionalista» d'aquesta ciutat. Y dihem novament,

car no gaire temps enrera'ns en ocupàrem en aquestes mateixes planes ab ocasió d'un altre recital donat en el saló d'ensajos de la nostra institució.

Poques coses de més podrem dir ara després de lo dit en l'esmentada ocasió, restantnos únicament consignar, apart de que en el transcurs del programa lluhí una vegada més la seva notable digitació, que'ns féu conèixer *Der Zephir*, de Huboy, y que tingué de repetir la coneguda *Aria* de Bach.

En l'execució del programa, compost d'obres de Wieniawsky, Leonard, Paganini, Hauser y Rossini-Paganini, hi cooperà'l jove y distingit pianista Ricart Vives, el qual ab remarcable seguretat y bon gust acompanyà al violinista.

Banyoles. — Quasi bé ja ni s'en parlava del Contrapàs. Era una mena de cosa de temps passats que sols vivia en la memoria de quatre vellets pagesos que allà en la florida de sa joventut l'havien puntejat de bo de bo y el recordaven ab la melangiosa tristor de les coses que ja no tornen. Emperò ells ne tenien la culpa de la mort del Contrapàs: ells l'havien deixat a recó, preferintli danses exòtiques que per la novetat els afalagaven, danses fàcils d'aprendre y de ballar que permetien parlar a cau d'orella ab la balladora, lliure la pensa de tota preocupació de compassos, punts y cadenses rítmiques precises.

L'esperit dels temps nous, investigador y reintegrador de les coses passades que donaven fesomia al nostre poble en tots els ordres, havia forso-sament d'extendre la seva acció al camp de la dansa popular, tant feconda en bellesa natural y d'una forsa d'expressió característica tant gran que ella sola es suficient a establir la diferenciació d'uns pobles ab altres.

Fruit d'aquest esclat de nova vida en la terra catalana es l'esplèndida volada de la sardana, que ha abandonat son niu empordanès, ahont havia estat reclosa fins fa poc, extenentse arreu fins a esdevenir la dansa nacional, que aquest nom ja podem donarli avuy.

El Contrapàs, maridatge extrany d'un text pietós ab una música ballable, mixtura incomprensible de reflexions d'alta moral religiosa y saltirons y camades, poètica descripció y místich comentari de la Passió de Nostre Senyor Jesucrist que's va descapdellant al ritme d'una dansa, si bé seriosa, no exempta d'alegra animació y vivesa de moviments, per forsa havia de cridar poderosament l'atenció d'aquells que, parantse un moment a considerar tots aquests fets d'apariencia tant incongruent y

antitètica, tractessin de cercar-ne l'origen llunyà. Tasca es aquesta que ofereix no petites dificultats, car les fonts d'informació manquen quasi totalment y l'orientació pera cercar-les, si existeixen, no es gens planera en aquesta terra de les coses mal endressades. Hem de fiar bon xic en la casualitat, servidora fidel dels tafaners, que vindrà'l dia més impensat a posar sota'ls ulls del curiós documents no sospitats que donaran poca o molta llum a la qüestió. Deixem, doncs, que l'investigació històrica vagi fent per ara son camí quasi a les fosques, y anem an el fet en sí, a la reconstitució del Contrapàs.

Fa ja algun temps que l'idea d'aquesta reconstitució anava guspirejant aci y allà; temptatives més entusiastes que profitoses y ben encaminades. Tinc encara present la que's féu a corre-cuita a Sant Joan de les Abadesses fa cosa d'un any y mitg. Tot tingué d'improvisarse; la música, valentse de la memoria de l'un y de l'altre, fou apuntada pressosament y ab no moltes garanties de fidelitat; en quant al ball, fou aviat resolta la qüestió de trobar qui l'executés. Se féu un pregó convidant a hora determinada a tots els que en sa joventut més o menys llunyana havien puntejat el Contrapàs, y era cas verament emocionant veure, arribat el moment de les ballades, acudir an aquella plassa als pobrets xarucs que una alenada de la primavera de sa vida feya redressar, brillejantlos la mirada y cridant ab ses boques desdentades: — Jo'l sé! — Pla bé que'l som ballat quant era jove! — Y, agafantse de les mans, que alguns bé prou ho necessitaven pera no caure, anaren saltironant quasi a la bona de Déu, ajudant la memoria dels uns els defalliments de la dels altres, y decebuts a voltes tots plegats per la música que'ls feya mancar els punts ab ses deficiències. Aquesta temptativa de Sant Joan poc fruit donà: els que hi cercavem una bona tradició a estudiar y imitar, poc hi poguerem aprendre: sols hi fruiren els bons vellets, que reyen alegrois a l'acabar la dansa, malgrat el bleix que'ls mitg ofegava, mentres els joves sentien l'inútil frisansa del qui vol fer lo que no sab.

Més avisats els de Banyoles, prepararen la reinstauració del Contrapàs ab molt majors garanties d'èxit. Y, arribats an aquest punt, hem de fer constatar que l'ànima de tot l'enrenou que's mogué a Banyoles pera ballar l'antiga dansa fou en Joaquim Hostench, ajudat en la part musical per en Francisco Carré, director de la cobla banyolina. Ab paciència de frare, cercaren primer la música; trobada aquesta, fou precis ajuntarhi'l *divino*, o siga la lletra del contrapàs, y aquí es ahont les dificultats foren grosses, perquè, com la majoria de les versions manuscrites que corren de la tonada del

Contrapàs, la que'ls banyolins pogueren arrebregar no s'avenia d'accents rítmics ab la lletra. Això s'explica per deficiència de notació musical, que en moltes de les versions dona constantment compassos de $\frac{6}{8}$ alternats ab algun $\frac{3}{4}$. Nosaltres, que hem tingut la bona sort de poder recullir de viva veu d'un cornamusaire vell aquesta tonada, cantada ab la lletra corresponent, ens hem vist ab treballs pera precisar ab tota exactitut les subtils rítmiques y mètriques que s'esdevenen a cada pas, veyentnos precisats a barrejar tota mena de compassos. Menys escrupulosos els músics de cinquanta anys enrera, o potser no prou versats en la tècnica de la notació musical, agafaven la via més planera y els compassos més simples, y, tant si hi engaltava com si no, allà van solfes sobre'l paper, que després la memoria dels músics executants, obligats com els balladors a saberse de cor tot el divino ab sa tonada corresponent, ja suplia instinctivament les errades de la versió escrita.

Forsa que s'hi entrebancaren, com ja hem dit, els de Banyoles, però ab molta paciència y potser un xic d'arbitrarietat, arribaren al casament de la solfa ab la lletra. Allavors vingué'l calvari dels punts. Que si eren tres a la dreta y dos a l'esquerra, o viceversa; que si devien ferse *girats* o *camades*, de la discussió anà brollant la llum en la memoria d'un parell de vells que ajudaven en la tasca y pogué arribarse a una reconstitució forsa aproximada del llarguissim contrapàs. Y vinga ensajar: durant dos mesos els catorze o setze balladors se reuniren cada vespre, y ab tenacitat verament catalana no pararen fins obtenir una bella unitat y uniformitat de moviments.

Ara, que hem explicat el procés del Contrapàs a Banyoles, sols ens resta dir que a darrers d'Octubre passat se féu la presentació pública de la dansa, ansiosament esperada per tots els banyolins. Donava bo de veure la plassa enquadada per una multitud atapaïda, contemplant les simètriques evolucions de la llarga cinta de contrapassistes que anava cargolantse y angulejant pel mitg de la plassa. L'espectacle, tant de la dansa com dels que la seguien ab interès extraordinari, era esplèndid, ab un regust de rusticitat, de simplicitat primitives que enamorava. Arribat l'últim compàs y marcat el darrer punt, un picament aixordador esclatà, y no hi hagué més remey: tingué de comensarse novament per satisfer l'imperiós desitg d'aquell públic que no's cansava de contemplar meravellat les gentils manobres dels dansayres.

Y veus-aquí com el Contrapàs ha fet a Banyoles una gran part de camí vers sa restauració definitiva mercès al bon amic en Joaquim Hostench y tots els que l'ajudaren. Cal felicitarlos. — P.

Igualada. — La «Capella del Sagrat Cor» obsequià a la seva patrona Santa Cecília ab dugues solèmnes funcions religioses que se celebraren el mati y tarda del diumenge dia 24 del present mes.

A la del mati la Capella va cantar la *Missa* a tres veus mixtes titula «de Santa Teresa», del Pare Guzman, mestre de l'Escolania de Montserrat, y en la funció de la tarda cantà primerament un trissagi marià a quatre veus d'en Jaume Puig, acabant ab el motet de Palestrina *Dum aurora finem daret*.

Terrassa. — Totes les manifestacions públiques de la «Schola Choral» desperten prou interès, però a mida de son gradual desenrotllament l'interès creix y les festes que celebra esdevenen festes populars musicals que atreuen l'esguart de tot Catalunya. Temptats per la novetat del programa de sa darrera *Festa de comensament de curs*, abandonàrem, doncs, el 10 de Novembre la gran ciutat pera dirigirnos envers la floreixenta Terrassa.

Arribats a lloc, el dols repòs d'una tarda de diumenge, amorosit per la diàfana atmòsfera que's respirava sota un cel del blau més pur, predisposava amablement l'esperit, y, voltant pels carrers quasi deserts, contemplàrem ab la major simpatia la renovació externa de la petita ciutat que, en una porció de detalls, va prenent ja als ulls del foraster l'aspecte distingit de les modernes y cultes de l'extranger. Y pensàvem, tot caminant, en l'esperit innovador y voluntariós d'en Llongueras, que ha trobat aquí un camp excelentment adobat pera que fructifiquin les seves idees de perfeccionament y civilitat ab tota l'ufana desitjable. Y s'ens omplia de goig l'esperit y l'ànima de dolsors, perquè com aquest no cal dubtar que n'existeixen molts altres a Catalunya que esperen solament la mà piedosa que'ls conreuhi. Déu vulgui que la comunió d'ideals persisteixi aquí llargs anys a fi de portar a terme les lloables empreses que a tots animen y serveixin elles d'emulació als demés que poden per arribar aviat al general resorgiment de la cultura catalana.

Y ara passem a ressenyar la festa.

Aquesta tingué lloc en el propi estatge de l'«Agrupació Regionalista», de la que'n forma secció apart la «Schola Choral», el qual va esser inaugurat el passat Juny. De construcció senzilla, però airós de línies y ample d'espai la gran sala, el nou estatge produeix una impressió de benestar que enamora. L'apropiada decoració de l'escenari, del gust més exquisit y d'una tonalitat ben armonisada, enquadrà ben prompte'l juvenil estol de cantaires que guia l'intel·ligent y enèrgica batuta d'en Llongueras, comensant tot seguit l'acte ab la lectura,

pel chorista senyor Carner, de la *Memoria reglamentaria* dels treballs realitzats per la Schola durant el curs 1906-1907. En ella s'hi patentisa prou bé'l valor de la tasca, que es un seguit de festes y de concerts de qual major part n'ha fet ja esment aquesta REVISTA a son temps degut.

A continuació de la lectura, la secció d'homes cantà'l chor *Missatge*, d'Otto Barblan, de bonic caràcter, seguint la cansó popular *Montanyes regalades*, *La Fortuna*, fresca inspiració de Schumann, ben cantada per la secció de noyes, y l'hermosa cansó popular del Llemosí, *Quan jo era petiteta*, d'aire molt melangiós, que cantaren les noyes igualment: Excepuant *Montanyes regalades*, totes les demés composicions eren donades en primera audició.

Finida aquesta part, el mestre Llongueras llegí'l seu parlament acostumat d'obertura de curs; parlament coronat ab llarga ovació y que per esser de gran transcendència pera'l pervindre de tots els orfeons de Catalunya publicarem íntegre en el número vinent.

Y vingué la part més atractiva de la festa, per sa novetat, consistent en els exercicis de *Gimnàstica rítmica*, basada en el mètode del professor E. Jacques-Dalcroze, de Ginebra, qual inauguració se celebrava aquella mateixa tarda.

La presentació dels noyetes y noyetes, habillats cada respectiu sexe ab trajos iguals, produí un efecte molt vistós, y les evolucions que van realisant al compàs de la marxa rítmica donen agraïdola varietat a la visió, que tothom aplaudeix ab entusiasme. Alternant ab altres marxes de distinta composició figurada s'executaren dos estudis cal·listènics, *La Cassera* y *Les fermes petites cames*, que lograren major èxit encara per l'acompanyament del cant en l'exercici. El segon estudi, especialment, per la gracia dels moviments y la justesa que alcançà la seva execució, promogué un esclat d'entusiasme que obligà la repetició del mateix.

En Llongueras ja adelantà en son parlament que l'inauguració del nou mètode d'ensenyansa rítmica no constituïa més que un ensaig, puix ja comprenia ell mateix que'l sistema del mestre suís havia d'adaptarse al nostre estil, a la nostra manera d'esser. Aixís creyem nosaltres també que ha de ferse, y, ja utilisant textos expressos, ja aplicanthi'ls aires de les nostres cansons, el sistema ha de donar indubtablement bons fruits per lo que respecta a l'ensenyansa elemental, més propia dels col·legis que dels instituts exclusivament musicals.

Un dia, ab més espai, potser que'ns ocupem del mètode d'en Dalcroze, que abarca un plan molt complet, però del qual l'ensenyansa rítmica per medi de les marxes per ell compostes es la part que

creyem més dubtosa pera la seva general aplicació y profitós resultat.

Acabats els exercicis de gimnàstica rítmica se procedí al repartiment de premis als alumnes que se n'havien fet acreedors pels seus avenços, finalisant la festa ab la primera audició de la balada de Schumann *El Rey de Thulé*, bella composició de delicat sentiment y expressió noble; la fresca y joyosa cansó popular *Sota de l'olm*, armonisada per en Morera ab una trassa superior (pessa, per cert, que ha constituït pera la «Schola» el major èxit d'aquest any), y l'himne *Cant dels Joves*, del mateix mestre Morera.

Els aplaudiments esclataren més xardorosos en aquesta darrera part, puix l'execució de les obres fou també més segura y més ardida, y la gent desfilà sense necessitat de cantarse *Els Segadors*, perquè l'amor de patria havia vibrat ab prou força durant tota la celebració de la memorable *Festa de començament de curs*. — S.

BRUXELES. — *A tout seigneur tout honneur!* Comensem, doncs, per parlar del Conservatori. Gran festa, darrerament, en aquell ver Palau de la Música de la rue Royale, pera festejar el 75 aniversari de la seva fundació. Les ceremonies acostumades en aquestes ocasions, comensant pel discurs del Ministre de les Ciències y de les Arts, M. Descamps-David, qui recordà força oportunament lo molt que deu aquest Conservatori an els seus dos directors, en Fétis y en Gevaert. Després s'efectuà un concert ab obres dels dos directors y d'alguns professors de la casa.

Y ara parlem dels principals concerts que ja s'han efectuat aquí y als quals no he pas faltat, com es de suposar.

Heus-aquí'l programa del primer Concert Popular: *Simfonia domèstica*, d'en R. Strauss (que ja havíem sentit aquí fa uns tres anys); *Intermezzí goldoniani*, de l'Enrico Bossi (director del Liceu Musical de Bolonia); fragments del *Tristany* y del *Capvespre*, cantats per Mme. Kutscherra (en lloc de Mme. Litvinne, com estava anunciat).

La *Domèstica* ha despertat novament tantes discussions (potser inútils) com vostès vulguin, y l'*Intermezzí* pera instruments de corda del mestre Bossi no n'ha provocat gens, al contrari. Es una d'aquelles produccions ben fetes, ben dibuixades, clares y lleugeres, que plauen o no plauen, però que en tot cas s'entreguen dessèguida.

Mme. Kutscherra, que ja havíem sentit aquí algunes altres vegades, ha fet tot lo que ha pogut, y

ab real talent. Malhauradament, es ben difícil ocupar el mateix lloc que la Litvinne (aquella admirable artista) y ferla oblidar!

La Societat de Concerts de l'Ysaye ha fet ja també la seva inauguració de la temporada.

L'Ysaye comensà'l programa dirigint una obra completament nova aquí: la *Simfonia núm. VII* (op. 67) de l'Emmanuel Moor. Es una obra grossa, ben pastada, si aixís puc expressarme; però en la qual el seu autor hi ha abocat potser masses coses a la vegada. Després d'aquesta simfonia l'Ysaye'ns ha ofert algunes pàgines de l'E. Grieg (*Peer Gynt* y *En Automne*), molt ben executades, per cert; y, arrodonint la segona part d'aquest concert, tota ella dedicada al compositor noruec, en Pugno ha executat el *Concert en la menor*, que executà molt bé y que ja li havíem sentit alguna altra vegada. Aquest pianista ha executat, además, ab força trassa, el *Concert en re menor*, de Bach. En fi, no oblidem de consignar que'l programa fou comensat ab l'obertura d'*Anacréon*, de Cherubini.

En Deru, violinista, y en Lauweryns, pianista, tornen a fer l'Historia de la Sonata pera piano y violí, ab el mateix èxit que l'any passat.

Podria parlar encara de molts altres concerts de menys importancia, però'l temps me falta, y per altra part a molts d'ells no he pogut assistirhi.

A la Moneda'ns han donat l'*Ariane*, d'en Massenet, que s'estrenà a París l'any passat. No sé què dirne. Hi he trobat les mateixes qualitats y els mateixos .. defectes que caracterisen al conegut autor del *Manon*. Y a propòsit d'aquest compositor: he de recordar aquí una frase que'm fou dita un dia per un dels musicòlegs més coneguts, que no vui nomenar (es belga... y wagnerià) al parlar ab ell d'en Massenet y de les seves produccions d'aquests darrers anys: *Il est vidé*, me digué. Jo vaig fer que sí ab el cap. — X.

PARÍS. — Com se presenta l'any musical a París? Enigma irresoluble!

Pels que estan acostumats a les frívoles variabilitats de les empreses parisenques, les promeses de tardor, sempre prematures, poc ens diuen. ¿De què serveix que l'Opera, que passa l'any vinent a mans de MM. Messager y Broussant, ens ofereixi *Pénélope*, de Gabriel Fauré, drama líric que té d'anàleg ab el món, que fou creat «de la nada», si l'Opera Còmica fa dos anys que'ns promet, inútilment, *Le Cœur du Moulin*, de Deodat de Séverac?

Per de prompte a l'Opera M. Bachelet ha succehit al malhaurat M. Mangin en la direcció de l'orquestra, y la temporada ha començat per un *debut* desastrós: el de Mlle. Bailac, que porta encara en son art les timideses d'un deixeble sense experiencia y els atavismes d'una escola que, per ser cèlebre y vella, no es precisament bona. Mlle. Bailac es deixeble del Conservatori y debutà en l'íngnat paper de Dalila. L'obra, per un antagonisme curiós, sembla cada vegada més vella y més decrepita. Afortunada-

ment el seu autor té títols de gloria més purs pera justificar la seva celebritat.

Després hem tingut *Els Hugonots*, ab Mme. Litvinne; *Faust*, ab l'indispensable y horrorós diable roig que Goethe ignorava; *Ariane*, de Massenet, una obra que comença per dos actes inútils; *Patrie!*, de Paladilhe, un rosari d'ineptituds; y, per fi, pera netejar tota aquesta fullaraca, *Lohengrin*, el fill de Parsifal, ab sa barca y son cigne, ab son esplendor august, sa armadura de plata, el corn d'or y sa espasa lluenta y ferma. Y aixís fou purificat aquell immens teatre, esperant altres ineluctables profanacions.

El pervindre'ns reserva, a l'Opera: *Hipolite et Aricie*, de Rameau, que coneixem per la «Schola Cantorum»; l'última jornada de la Tetralogia; la represa de *Fervaal*, de d'Indy; *Gwendoline*, de Chabrier; *Namouna*, de Lalo, y *Henry VIII*, de Saint-Saëns.

A l'Opera Còmica'l començament no ha sigut, per cert, millor, ab *Mignon*, detestable carrincloneria; *El Barber de Sevilla*, que si ja no desperta cap entusiasme, provoca, al menys, una franca hilaritat; *Werther*, d'una tristesa encarnetada, etc., etc. Però, en fi, la dolça perspectiva d'*Iphigénie en Aulide* y *Alceste*, de Gluck; *La Flûte enchantée*, de Mozart; *Snegourochka* (La filla de neu), de Rimsky-Korsakow; *Phèdre et Hippolite*, tragedia musical de Vincent d'Indy y Jules Bois; *Feuersnot*, de Strauss, y *Le Cœur du Moulin*, de D. de Séverac, l'exquisit cantor de les coses rústiques, ens aconsoia amplement.

El dia 6 de Novembre, no obstant, oïrem una obra nova que no manca de valor: *Le Chemineau*, de Xavier Leroux per la música y Jean Richepin per la lletra. D'època actual y d'ambient popular, ab un lleuger fons de romanticisme que posa de relleu una pinzellada de fatalitat que li escau molt bé, l'obra, molt teatral y molt lírica, ha fet una excelent entrada en el món artístic. No hi ha dubte que es la millor partitura que ha escrit fins ara en Leroux; però, malgrat la força real que la sosté, crec que es obra de transició, es a dir, que en època no llunyana aquest compositor, encara jove, ens oferirà, de son jardí espiritual, fruita més madura y més saborosa.

L'obra té molt èxit; però aquest, de tots els elogis, es el que, artísticament, menys valor té.

De concerts poc tinc per dir. Sols els simfònics han començat, y alguns petits, també, aïllats, que's perden en la grandor d'aquesta metròpoli intranquilla. En lo que concerneix als concerts simfònics, me concretaré a citar les primeres audicions y les repeses més importants; altrament aquestes cròniques pendrien proporcions enormes.

Els concerts Lamoureux tenen lloc aquest any en la nova sala de la casa Gaveau. En Chevillard, que continua dirigint-los sempre, ens ha ofert fins ara tres obres que no coneixiem: *Carnaval-Ou-*

ture, de Dvorak, obra desigual en tots conceptes y d'escas valor artístic; una *Fantasia* pera arpa y orquesta, de l'ex-director del Conservatori, M. Dubois, acullida ab una fredor y un menyspreu dignes de l'obra; una *Ouverture Dramatique*, de Mazellier, obra banal y superflua; y, per fi, un fragment simfònic: *Faunes et Dryades*, d'Albert Roussel, hermós de debò, pel seu color, per la seva estètica, per la seva escriptura lleugera y ferma a la vegada, expressiva a la manera grega; per la forma y les proporcions. Fou una deliciosa evocació de faunes y nimfes, boscos verds, marbres abandonats, grutes solitaries, olors de resina, valls abandonades y torrents lluminosos.

El paganisme es ric en visions y somnis pera ls artistes lliures d'esperit!

L'obra fou calurosament aplaudida.

Els concerts Colonne han anunciat com novetats: *Le Chant de la Destinée*, de Gabriel Dupont, y tot un concert d'obres ja conegudes, dirigit, en l'ausència de Colonne, per Willem Mengelberg, l'eminent director del Concertgebouw d'Amsterdam. L'opinió general ha sigut favorabilíssima an aquest gran artista.

Citem especialment, entre ls petits concerts, els del Salon d'Automne, capitanejats pel conegut violinista Armand Parent. Allí oïrem el *Trio* de Castillon, el *Quartet* de César Franck, el *Sextet* de Chausson, el *Trio* de Roussel, el remarcable *Quintet* de Joaquim Turina, un jove compositor espanyol de gran pervindre; algunes melodies de Duparc, de gran bellesa, y altres obres de menor importància.

A propòsit d'espanyols senyalaré particularment els èxits ja nombrosos, y que crec absolutament justificats, d'en Joaquim Turina, de Sevilla, deixeble d'en d'Indy.

Y senyalo també, en iguals circumstancies, l'arribada recent d'en Manuel Falla, un altre compositor espanyol, de Cádiz, autor d'una acció dramàtica en un acte, *La vida breve*, acullida ab ple entusiasme per un agrupament selectíssim d'artistes que l'han sentit, entre ls que figuren en Dukas, l'Albeniz, en Ravel, el conegut crític musical M. D. Calvocoressi, etcètera. El dia que aquesta obra's conegui causarà una sensació considerable.

En Turina y en Falla són més que dues esperances per l'art espanyol: són dues realitats, dues belles realitats, ignorades a Espanya.

Apart de l'Albeniz, que, musicalment al menys, ha deixat ja fa temps d'esser català, no hi ha avuy a París una figura artística catalana oposable an aquestes dues de gran valer. A Catalunya sí: ho suposo al menys. Y dic suposo perquè aquí no s'en parla may, més que entre amics o compatriotes. Aquest malehit esperit casolà'ns ha de fer més mal en art que totes les influències estrangeres plegades.

A París, quan surt un cap de brot, li fan rotllo tots, propis y extrany; la crítica lluita per ell, l'imposo, l'enlaira, l'universalisa.

A casa nostra, o tant s'ens endóna o l'ensorrem.

Y no cal citar exemples: deuen estar presents de tots els que fan art o per ell s'hi interessin a Barcelona. Ahont és en Morera? Què fa l'Alió? Y en Granados? De què viu en Vives? Per això dels que s'en van en tornen pocs. — J. J. NIN

Per distintes correspondències ens hem enterat de la brillant *tournee* que per Holanda ha realitzat el celebrat violinista y compositor en Joan Manén, del qual comensem a publicar en aquest número una serie de *Lletres a un amic* que revesteixen el més alt interès per la novetat dels temes que tracta aixís com per l'importància de les opinions que exposa ab un criteri personalíssim.

De retorn a Alemanya, en Manén s'ha fet sentir a Magdeburg ab el mateix èxit que arreu l'acompanya.

Notícies de Berlín ens fan saber també que l'Intendencia del teatre de l'Opera Reyale de Dresde ha fet posar ja en estudi l'òpera *Acté*, del referit mestre, que's creu s'estrenarà dintre la primera quinzena de Janer prop-venent. El repartiment de papers s'ha fet entre les mellors parts de la companyia; les decoracions estan llestes, parlantse ab molt elogi de la de l'últim acte que es d'un efecte meravellós; el vestuari l'estan fent a Berlín y es de gran riquesa; y, per fi, el mestre coreogràfic promet fer dels dos ballets de l'òpera una vera creació.

Tot plegat fa creure, doncs, en un èxit gros, puix la Direcció del teatre assegura no haverse fet de vint anys ensà un gasto tant extraordinari.

Nostre bon amic en Pere Astort, autor de tantíssims vales celebrats que firma ab el pseudònim de C. Worsley, acaba d'arribar de París, ahont hi ha obtingut un èxit editorial ben falaguer, ja que totes ses darreres produccions han sigut adquirides entre les reputades cases Leduc y Enoch, de París, y Schott, de Bruxeles, les quals no tardaran gaire a posarles a la venda.

Donada la competència que entre les firmes més reconegudes existeix en aquells importants centres, l'èxit de l'Astort bé mereix consignarse per la seva importància, y alhora que ho fem hi afegim la nostra felicitació més coral pera'l sortós compositor.

El número 91 de les *Mitteilungen* de la casa Breitkopf & Härtel, de Leipzig, ens dona una gran nova: *El 7° Concerto pera violi de Mozart*.

No se sab que s'es fet de l'autògraf d'aquest *Concerto* (proprietat d'Habeneck, a París, fins l'any 1837): tant sols n'Eugène Sauzay ne guardava gelosament una copia, que no deixava veure a ningú. Ara'l director de la Biblioteca Reyale de Berlín, el

Prof. Dr. A. Kupfermann, ha pogut descobrir una segona copia de l'autògraf, que va servir pera la primera edició. Segons una nota de l'autògraf, aquest fou terminat el 16 de Juliol de 1777 a Salzburg, o sigui dos anys després dels primers *Concertos* pera violi coneguts. Es una senyal clara de l'època en que foren escrits la manera de tractar l'orquestra, que's compon solament del quintet de corda y de dos oboes y dos trompes. Semblant disposició fa evident que'l compositor ha tingut presents els elements reduidíssims ab que comptava a Salzburg. Aquesta obra no serà únicament interessant pera'ls violinistes: també ho serà pera tots els aficionats y pera les escoles de música. Les primeres audicions de dit *Concerto* han tingut lloc simultàniament el 4 de Novembre a Dresde (Petri, Societat Mozart), Leipzig (Frl. Bosch, Concert Winderstein) y Berlín (Societat Mozart).

Les *Mitteilungen* contenen també una informació detallada sobre'l Festival Weingartner organitzat pel Kapellmeister F. Meister els dies 6 a 8 d'Agost a Bad Wildungen, y la noticia d'una nova obra de Theodor Streicher: *16 Lieder de Hafis*, publicats en quatre quaderns, que han sigut saludats ab entusiasme per en Richard Batka en el número d'Octubre del *Kunstwartes*.

Els diaris de Burdeus parlen ab grans elogis de la molt interessant conferència que sobre la música russa acaba de donar allí'l nostre bon amic l'il·lustrat musicògraf y distingit col·laborador d'aquesta Revista l'Henri Collet.

Nostre coral enhorabona a l'estudiós conferenciant.

A Tokio l'organista Saito ha donat un *recital* consagrat tot ell a l'obra de Bach. Els japonesos, segons llegim en l'*Allgemeine Musik-Zeitung*, estudiaren ab gran interès la música occidental.

Són deliciosos els corresponents de la premsa diària. Heus-aquí lo que'ns innova un d'ells desde Madrid:

«Indubtablement el ministre estava avuy de molt bon humor, perquè al despedirnos d'ell ha comentat a taral·lejar la simfonia de «La Walkyria» (!!).»

Això'ns recorda la dita d'aquell altre que, parlant de la mateixa obra, trobà'ls coros excelents.

Una nova que ha d'afalagar, sens dubte, als catalans es la d'haverse elegit a Madrid, pera extre'narse al Teatre Real, en la pròxima temporada, l'òpera del mestre Vives *La Canción de Gesta*.

L'Eugeni d'Albert, el molt conegut pianista compositor, ha sigut nomenat director del Conservatori de Berlín. Aquest lloc, com tothom ho recordarà, l'ocupava en Joachim.

En aquesta plana s'hi publiquen exclusivament anuncis de senyors socis coristes y protectors del ORFEO CATALA
Cuida de l'admissió dels anuncis en PERE PAGÉS Y RUEDA, Aroles, 5, entressol, o en el local del ORFEO

GOIGS

DE

Nostra Senyora de la Mercè

PERA CANT Y ACOMPANYAMENT

Lletra de Mossèn J. VERDAGUER

Música d'En LLUÍS MILLET

PREU: 50 CENTIMS

SE VENEN ALS PRINCIPALS MAGATZEMS DE MÚSICA

Biblioteca de la «REVISTA MUSICAL CATALANA»

EDUARD L. CHAVARRI

LES ESCOLES POPULARS DE MÚSICA

Preu: 0'75 cèntims

Se ven al «Orfeo Català» y en les principals llibreries

HERMOSA SARDANA D'EN PEP VENTURA

PER TU PLORO

ab lletra d'en Joan Maragall y arreglada al piano pel mestre Lluís Millet

SE VEN EN TOTES LES LLIBRERIES

Y MAGATZEMS DE MÚSICA

SIS MELODIES

PERA PIANO Y CANT

ORIGINALS DE FRANCISCO ALIÓ

Aquesta 2.ª edició, degudament corretgida per son autor, se ven al

SINDICAT MUSICAL DOTÉSIO, Portal del Angel, 1 y 3, y a les principals llibreries de Barcelona

SOMBRERERIA

BOADA

s'ha mudat del carrer de Cambis Nous al de

CUCURULLA, 2

(entre Portaferrixa y Plassa de Santa Ana)

PERE PAGÉS Y RUEDA
ANTIG CENTRE D'ANUNCIS

Aroles, 5, entressol

(Primera travessa del carrer de Fernando)

S'encarrega de publicar anuncis en els periòdics de Barcelona y de fora, ab gran rebaixa de preus.

Servey especial y econòmic pera la publicació d'ANUNCIS MORTUORIS en tots els periòdics.

CARTELL ARTÍSTIC

— DE LA —

FESTA DE LA MÚSICA CATALANA

PREMIAT EN PÚBLIC CONCURS

Se ven a 2 pessetes en el local del ORFEO CATALA

F. LLEYXÀ

PINTOR Y DIBUIXANT

MILANS, 2, BOTIGA

Decorador de tota mena d'habitacions, botigues, lletreros, anuncis

Retrats al oli y al llapis carbo

PREUS ECONOMICS

CURSOS DE CONFERENCIES COLECTIVES O PARTICULARS PRÀCTIQUES

PEL MESTRE

D. FELIP PEDRELL

Temes d'estudi: Aplicacions de la armonia al cant popular y per extensió al cant gregorià.— Formes d'art modern originaries de la cansó.— Formes y pràctiques de composició musical en tots els genres, y altres convingudes ab l'auditor pera les conferencies particulars.

Carrer d'Aragó, 282.—BARCELONA

CANÇONER CATALÀ

NOVA BIBLIOTECA DESTINADA A LA PUBLICACIÓ DE «LIEDER»
DELS GRANS MESTRES, TRADUITS AL CATALÀ Y APLEGATS PER

JOAQUIM PENA

Ha sortit el VOLUM I, ab 25 cançons de

BEETHOVEN

y acompanyament de piano

Un volum elegantment relligat: 6 pessetes

SE VEN EN TOTS ELS MAGATZEMS DE MÚSICA Y EN LES PRINCIPALS LLIBRERIES

"SOCIEDAD FRANCO-HISPANO-AMERICANA

PARA LA CONSTRUCCIÓN DE PIANOS Y ARMONIUMS"

SOCIETAT ANÓNIMA. — Capital social: Ptas. 5.000,000

PIANOS ORTIZ & CUSSÓ

**LA FABRICA ESPANYOLA DE MAJOR PRODUCCIÓ
GRAN EXPORTACIÓ A AMÈRICA**

Quatre models de qua y cinc models verticals, tots a cordes encreuades, ab marc y clavíller de ferro d'una sola pessa.

Pianos de tots istils y adaptació de dibuixos a qualsevol mena de mobiliaris.

SE VEN AL COMPTAT Y A PLASSOS & LLOGUERS

DIRECCIÓ, SALONS Y TALLERS:

RAMELLERES, núms. 19 al 25

DIPOSIT: PASSEIG DE GRACIA, 5

BARCELONA

